



Jo Bakerová

Longbourn

UTAJENÉ
OSUDY
A LÁSKY
HRDINŮ ROMÁNU

*Pýcha
a předsudek*

Jo Bakerová
Longbourn

Jo Bakerová

Longbourn

Nakladatelství Paseka
Praha – Litomyšl

Přeložila Věra Klásková

LANGBOURN

Copyright © Jo Baker, 2013

Translation © Věra Klásková, 2014

ISBN 978-80-7432-535-9 (PDF)

*Věnováno Clare - s díky za její pozornost,
sborníkovost, trpělivost.*

*„Čí chvála má větší cenu nežli chvála inteligentního
sloužícího?“*

ČÁST PRVNÍ

KAPITOLA I

Majordomus... paní Hillová a dvě služky...

Bez praní by se šaty nosit nedaly a stejně jisté je, že bez šatů chodit nelze, tedy rozhodně ne v září a v Hertfordshiru. Pracímu dni se zkrátka člověk nevyhnul, nicméně každotýdenní údržba prádla celé domácnosti představovala pro Sáru vyhlídky dost skličující.

V půl páté ráno, kdy se pustila do práce, byl vzduch štiplavý. Železné držadlo rumpálu studilo, a když tahala vodu ze tmy v podzemí a přelávala ji do připraveného vědra, ozno-beniny ji pálily, třebaže si natáhla bezprsté rukavice. Čekal ji dlouhý den a tohle byl teprve začátek.

Jinak vládl všude klid. Ovce se mačkaly do houfů na úbočí kopce; ptáci v živém plotu byli načepýřeni jako chmýří bodláku; spadané listí v lese šustilo pod ježčími kroky; potok, na jehož hladině se odráželo světlo hvězd, se blyštěl mezi kamením. Dole ve stáji krávy vyfukovaly oblaka sladkého dechu a v chlévě se vrtěla prasnice, selata pod břichem. Vysoko nahoře, v maličké podkrovní komůrce, spali paní Hillová a její manžel tvrdým, bezesným spánkem lidí hluboce vyčerpaných; o dvě patra níž se manželé Bennetovi, ležící v ložnici pána domu pod prošivanou přikrývkou, podobali dvěma kopečkům na hřbitově. Všech pět mladých dam spalo ve svých postelích a zdálo se jim to, co už se tak mladým dámám zdává. A nad tím vším zářilo ledové světlo hvězd – zářilo na břidlicové střechy, dlážděný dvůr, venkovní záchodek, křoviska, na kus anglického parku po straně trávníku a na hejna bažantů i na Sáru, jednu ze dvou

longbournských služek, která točila rumpálem a plnila vědro a vzápětí už ho kulila stranou, aby mohla přistavit další, i když ji už dlaně pálily.

Obloha nad vrchy na východě začínala blednout do průhledného indigového odstínu. Sára na chvíli vzhledla, ruce nacpané do podpaždí, u úst mračno srážejícího se dechu, a snila o divokých končinách za obzorem koupajících se již v plném světle a o tom, že až se její den nachýlí k večeru, slunce bude svítit zase na jiná místa, na Barbados a Antiguu a Jamajku, kde lidé s tmavou kůží pracují polonazí, a na obě Ameriky, kde indiáni nenosí šaty skoro žádné, a díky tomu se tam tudíž pere jen velice zřídka, snila o tom, jak tam jednoho dne pojedje a nikdy už nebude muset prát spodní prádlo jiných lidí.

Protože zaobírat se špinavým prádlem jiných lidí, k tomu by neměl být nucen opravdu nikdo, uvažovala, zatímco upevňovala vědra na vahadlo, shýbala se pod ně a vrávoravě se napřimovala. Mladé dámy se sice chovají, jako by pod ošacením byly hladce napulírované jako sochy z alabastru, ale pak si klidně hodí špinavé kusy oděvu na podlahu v ložnici, ať je někdo uklidí a vypere, čímž se prozrazují: i ony jsou křehké tělesné bytosti, které mají rozkrok a tělesné štávy. Snad právě to je důvod, proč Sáře udělují pokyny zpoza vyšívacího rámu či knihy – ona přece drhne jejich pot, skvrny, měsíční krev a ví, že nejsou ušlechtilé jako sami andělé, a tak se jí prostě nedokážou dívat do očí.

Když Sára klopytala přes dvůr zpátky k domu, vědra se jí vylila: právě ve chvíli, kdy došla ke dveřím do přípravný, podklouzla jí noha a Sára ztratila rovnováhu. Ten okamžik jako by ustrnul, takže měla dost času sledovat, jak vědra vylétají do výšky, uvolňují se z vahadla a vylévají se – dost času, aby mohla sledovat, jak celá její práce přichází vniveč, a uvědomit si, že až sama dopadne na zem, bude to bolet. Vzápětí vědra udeřila o zem a zarachotila, až to vyplašilo

havrany, kteří se rozkrákali v korunách buků; Sára tvrdě dopadla na kamennou dlažbu. Nos jí potvrdil, co už tušila: uklouzla po prasečím hovně. Včera prasnice utekla na dvůr a za ní vyhopkala ven i selata; nikdo po nich neuklidil – nikdo neměl čas. Jeden pracovní úkon plynule přecházel v další, nic nebylo nikdy hotovo, takže se jaktěživo nedalo říci: „No vida, pro dnešek máme tu dřinu za sebou!“ Práce prostě zůstávala a hnila a čekala, až na ní člověk zrána uklouzne.

Když Lydia po snídani, s nohama vystrčenýma směrem ke kuchyňskému krbu, usrkávala slazené mléko, postěžovala si paní Hillové: „Ani nevíte, jaké máte štěstí, Hillová! Jste tady dole tak hezky útulně schovaná!“

„Když to říkáte, slečno Lydinko...“

„Ach, to tedy říkám! Můžete si dělat, co se vám zlíbí, nebo ne? Nikdo nad vámi nepostává a nesleduje vás ostřížím zrakem! Propáníčka! Jestli budu muset ještě jednou poslouchat, jak mi Jane povídá, co bych neměla dělat... a to jsem se jen chtěla maličko pobavit...“

O schod níž, vedle v přípravě, se Sára hrbila nad valchou a drbala špinavý lem. Když tuto spodničku sebrala z podlahy v dívčí ložnici, látka byla na tři palce vymáchaná v blátě; Sára ji nechala přes noc namočenou v louhu, ale mýdlo skvrnu neodstranilo, zato se zažíralo do rukou, beztak už popraskaných, rozpukaných a ozáblých, a štípalo jen což. Kdyby si Elizabeth musela prát vlastní spodničky, nejspíš by si jich víc hleděla, napadalo často Sáru.

Z měděného kotle, kde se vyvářelo prádlo, stoupala pára; po zamlženém okně před Sářinýma očima stékaly kapky. Z prkenného chodníčku u výlevky šikovně překročila kus zašlé kluzké kamenné podlahy a došlápla na prkno u kotle. Pleskla spodničkou do šedé bublající vody, chopila se dřevěné tyče a přitlačila látku ke dnu; pak z ní vytlačila vzduch

a obsah kotle zamíchala. Nakázali jí – a ona tomu tedy musela věřit –, že spodničky je nutno prát úplně doběla, i když se při dalším nošení zase umažou.

Polly vězela po lokty ve studené břidlicové výlevce, kde máchala nákrčníky pana Benneta; jeden po druhém je pak namáčela v míse se studenou rýžovou vodou, aby je naškrobila.

„Kdy budeme mít hotovo, co myslíš, Sáro?“

Sára se rychle rozhlédla a hodnotila situaci: necky s namočeným ložním prádlem; hromádky šatstva v různých stadiích zpracování. V některých domácnostech služby dostávají na velké prádlo výpomoc. Ale tady ne, kdepak! V Longbournu si perou svoje špinavé prádlo sami.

„Máme tady prostěradla a povlaky na polštáře a taky naše prádlo...“

Polly si otřela ruce o zástěru a začala počítat várky prádla na prstech, pak si ale všimla, jak hrozivě růžové má ruce; zamračila se, obrátila je hřbety nahoru a zkoumala jako zájímavé předměty, které k ní nepatří. Musela je mít docela zkrehlé, tedy přinejmenším v této chvíli.

„A taky tu jsou vložky,“ dodala Sára.

Bylo právě nešťastné období měsíce, kdy všechny ženy v domě bývají neobvykle podrážděné, nemotorné, mají věčně na krajíčku a pak začnou krváčet. Vložky se nyní máchaly ve zvláštních neckách, jež nepříjemně páchly po řeznictví; vyvářet se budou až nakonec, v tom, co zbude v měděném kotli, než z něj všechno vylijí.

„Hádám, že to bude ještě pět várek.“

Sára si těžce vzdychla a zatahala se za šev šatů v podpaždí; už je měla propocené, což nesnášela. Tenhle odstín popelínu paní Hillová nazývala nilskou vodou, *Eau de Nil*, ačkoliv Sáře vždycky připomínal spíše žluč, *Eau de Bile*; na nepříjemné barvě jako takové nezáleželo, poněvadž Sáru v těch šatech vlastně nikdo neviděl, na čem však záleželo, to byl stříh. Šaty

byly ušity na Mary, což znamenalo na těstovitě měkké paže, které vyšívají a hrají na klavír. Pevné svaly se v nich nemohly napínat ani ohýbat a Sára si je teď oblékla jen proto, že svoje druhé šaty, ty z hrubé polovlněné látky v barvě myši šedi, očistila houbou, takže byly místy mokré, a pověsila je na šňůru, aby z nich vyvětral pach prasečího hnoje.

„Puť se do další várky,“ řekla. „Trochu prádlem zamíchej a já ho vydrbu.“

Šetři si trochu ty ubohé ručičky, pomyslela si v duchu Sára, přestože sama měla ruce do živého masa. Poodstoupila od kotle zpátky na prkenný chodníček, aby Polly mohla kolem ní projít. Dřevěnými kleštěmi pak vylovila ze škrobu nákrčník a pozorovala, jak látka slizce ulpívá na míse.

Polly kroužila tyčí v měděném kotli a přitom se ztupenými nehty tahala za spodní ret. Oči měla ještě uplakané od toho, jak jí paní Hillová vyčinila kvůli nepořádku na dvoře; pracovala také o poznání svižněji. Včera ráno musela rozdělat oheň v krbech, nanosit vodu nahoru a pak už byly v plném proudu přípravy na nedělní oběd; potom se najedli a pak už padla tma – a kdo by chodil za měsíčního světla po dvoře a uklízel lopatou prasečí hnůj? Copak ještě nemusela cítit pánve? Ještě teď jí z toho písku bolí konečky prstů. A když tak o tom uvažovala, nemohl za všechno náhodou spíš ten, kdo pořádně nezastrčil závoru na chlívkou, takže svini pak stačilo polehoučku štouchnout rypákem a otevřít si dvířka? Neměla by vina za Sářin pád a zmarněnou práci padnout spíš na něj než na chudinku udřenou Polly? Ošetřování vepřů měl přece na starost – a Polly se ostražitě rozhlédla a ztišila hlas, aby ji dotýčný neslyšel – přímo pan Hill! Neměl by po nich náhodou uklízet on? A vůbec, k čemu ten starý hadrník je? Kde byl, když ho potřebovali? No vážně, další pár rukou by jim opravdu přišel vhod, copak to neříkají v jednom kuse?

Sára kývala a soucitně cosi broukala, ačkoliv poslouchat už přestala před hodnou chvílí.

Než ručičky hodin v hale doškobrtaly ke čtvrté, pan a paní Hillovi naservírovali rodině do jídelny zbytky nedělní pečene, zatímco obě služky na louce věšely prádlo; z vlhké látky stoupala v chladném odpoledni pára. Při práci Sáře praskla jedna z oznobenin a rána začala mokvat; Sára zvedla ruku k ústům a krev slízla, aby nenadělala skvrny na prádle. Na chvíli zůstala stát, hroužíc se do směsice vjemů, které jí poskytoval horký jazyk na studené kůži, pálicí rána, slaná krev a horké rty, a proto se vlastně ani nedívala, takže se klidně mohla splést, měla však dojem, že spatřila pohyb na cestě, jež se táhla přes úbočí protějššího kopce a spojovala starou honáckou stezku, vedoucí směrem na Londýn, s městečkem Longbourn a dále s novou silnicí do Merytonu.

„Koukni se, Polly! Vidíš to?“

Polly si vzala ze zubů kolíček a připíchla ho na košili, kterou přidržovala na šňůře. Pak se otočila a podívala se také.

Cesta vedla mezi starými živými ploty; na své dlouhé pouťi ze severu se tudy ubírala stáda a hejna živých tvorů. Zvířata bylo slyšet dřív, než je člověk uviděl: tlumené bučení krav v dálce, navztekané kejhání hus, volání ročních mláďat po matkách, které zůstaly pozadu. A když takové procesí minulo dům, rozplynulo se jako sníh a po něm následovali muži ze zastrčených končin venkova se svými podivnými hlasy, kteří byli pryč dřív, než si člověk vůbec uvědomil, že tu skutečně jsou.

„Já nikoho nevidím, Sáro.“

„Ne, ale koukni se...“

Jediný pohyb nyní obstarávali ptáci, poskakující po živém plotě a sbírající bobule. Polly se odvrátila, zašoupala nohou po suché hlíně a vyrýpla kámen; Sára se ještě chvíli dívala. Živý plot zhoustl bukovým listím odstínu starého čaje, cesmíny se zdály být v nízkém slunci takřka černé a kostry lískových keřů měly po sobě holé pruhy tam, kam ještě nedávno sluneční záře dopadala.

„Nic tam není.“

„Ale někdo tam byl.“

„No a teď tam není.“

Polly kámen zdvihla a obloukem zahodila, jako by chtěla udělat tečku za větou. Sice dopadl dost daleko od cesty, ale zdálo se, že celou tu věc rozhodl.

„Tak jo.“

S jedním kolíčkem v ruce, druhým mezi zuby Sára věšela na šňůru spodní košilku, ale přitom stále nepřestávala zírat tím směrem; snad za to mohla hra světél, snad pára stoupající v nízkém podzimním slunci, snad měla Polly přece jen pravdu... A pak strnula a zastínila si oči: bylo to tam znovu, na cestě, a teď o kus níž, mihlo se to za pásem holého živého plotu. Žádné *to* – bylo to *on*. Muž, tím si byla jistá: záblesk šedi a černi, dlouhý plavný krok – muž zvyklý zdolávat dlouhé vzdálenosti. Zašmátrala po kolíčku a netrpělivě třepotajíc rukou na příchozího ukázala.

„Támhle, Polly, už ho vidíš? Musí to být kramář.“

Polly pochybovačně zamlaskala, zvrátila oči v sloup a vzápětí se znovu ohlédla a zadívala se tím směrem.

A on byl zase ten tam, zmizel za pásem propletených trnkových keřů. Sára to málem slyšela: zákmit zvuku, jako by si ten člověk – ano, dozajista to bude kramář, v ruce vrubovou hůl, kam si poznamenává svoje účty, na zádech tlumok plný hloupostí a cetek – pro sebe hvízdal. Zvuk to byl slaboučký, cizí; jako by sem doléhal přes půlku světa.

„Slyšíš to, Pol?“ Sára zvedla zčervenalou ruku, aby si zjednala ticho.

Polly se hbitě otočila a upřela na ni oči. „A neříkej mi Pol! Víš, jak to nemám ráda.“

„Psst!“

Polly si dupla. „Polly se mi beztak musí říkat čistě kvůli slečně Mary!“

„Polly, prosím tě!“

„Poněvadž ona je slečna, kdežto já ne, takže jí se může říkat Mary a já jsem se musela přejmenovat na Polly, i když jsem taky křtěná Mary.“

Sára mlaskla a mávla na ni, ať už mlčí, nespouštějíc zrak z cesty. Pollyiny výbuchy znala až příliš dobře, ale tohle bylo cosi nového: muž, který krácel po cestách s tlumokem na zádech a s písničkou na rtech. Až si dámy vyberou zboží, on sejde dolů do kuchyně rozprodat lacinější tretky a drobnosti. Ach, kéž by měla něco hezčího na sebe! Nemělo smysl toužit po těch šedých keprových, protože ty byly stejně ohavné jako *Eau de Bile*. Jenomže... sešity pohádek a písniček, pentle a knoflíky a náramky s cínovými destičkami, které člověku za čtrnáct dní zeleně potřísní ruku! Ach, jaké štěstí kramář představoval na tomhle zastrčeném, tichém místě, kde se vůbec nic neděje!

Cesta zmizela za domem a kolemjdoucího už nebylo vidět ani slyšet, takže Sára košilku konečně pověsila, popadla další a kvapně, a tudíž nešikovně, připíchla kolíčky i na ni.

„No tak dělej, Polly, hni sebou!“

Polly však nazlobeně odcházela přes louku, aby se vzápětí opřela o zeď a začala si povídat s koňmi, kteří se volně pásli na sousedním poli. Sára viděla, jak Polly šmátrá v kapse zástěry, strká koním padavčata a chvíli je hladí po nosech; Sára zatím pokračovala v práci. Pak se Polly opřela o zeď a sedla si, patami kopala do země a se skloněnou hlavou šilhala do nízkého slunce. Jako náměsíčná, pomyslela si Sára. Jako by jí do ucha šeptaly víly.

A z náklonnosti k Polly – neboť člověka, který ještě roste a dosud neuvykl lopotě, velké prádlo k smrti unaví – Sára práci dodělala sama a bez pokárání nechala Polly, ať si jde po svých, ať si jde třeba házet větvičky do potoka nebo sbírat bukvice.

Když Sára z louky naposledy odnášela prázdný prádelní koš, už se stmívalo, a na dvoře dosud nikdo nepoklidil.

Vylila z necek zašedlou vodu a nechala louhové mýdlo působit na dláždění.

Na paní Hillovou těžce dolehla nálada pracího dne; od rána byla vydána na milost a nemilost zvonkům: Bennetovy dámy braly jen pramalé ohledy na to, že služky mají plné ruce práce s prádlem.

Když Sára poklidila přípravnu a vyšla ven, s pálicíma rukama, bolavými zády a pažemi ztuhlymi od dřiny, paní Hillová právě prostírala večeri služebnictvu. Bouchla o stůl talířem se studenou huspeninou a upřela na Sáru oči, jako by jí říkala: *Nechala jsi mě v tom, takže nic jiného nemůžeš čekat. Vinu za to dávej jen sama sobě.* Vepřová huspenina byla šedavě růžová, rosolovitá – když se nevařilo, přišly ke slovu konzervované pokrmy; Sáře se ošklivily.

Přišoural se pan Hill. Na dvoře za ním Sára postřehla jednoho z nádeníků ze sousedního statku, který si zastrčil do kazajky šátek a zvedl ruku na pozdrav. Pan Hill na něj pouze kývl a zavřel dveře. Otřel si ruce o kalhoty a jazykem přitom ohledával bolavý zub. Posadil se. Když krájel chléb, huspenina se rozklepala.

Sára vklouzla do spíže, kde pobrala hrnek hořčice, kamenou nádobu s naloženými vlašskými ořechy, černé máslo a křen, a všechna ochucovadla donesla ke kuchyňskému stolu a postavila je vedle soli a másla. Do rukou se jí začínal vracet cit a oznobeniny byly v jednom ohni: drbala si je, mnula ruce o sebe. Paní Hillová se na ni zamračila a zavrtěla hlavou. Sára si na ruce sedla, což jí přineslo chvilkovou úlevu – paní Hillová měla pravdu, že když se člověk škrábe, svědčí to ještě víc, ale vydržet a neškrábat se, to byla hotová muka.

Se závanem čerstvého vzduchu, s růžovými lícemi a nevinným pohledem se ze dvora přiloudala Polly, jako by pracovala právě tak tvrdě, jak by se dalo rozumně očekávat; usedla ke stolu, chopila se nože a lžíce a pak je zase odložila, když

pan Hill sklonil prošedivělou tvář k sepjatým pěstem. Ruce sepjaly i Sára a paní Hillová a spolu s ním zamumlaly modlitbu před jídlem. Když se domodlil, příbory začaly chřestit a skřípat. Huspenina se roztrásla pod nápořem nože paní Hillové.

„On je teď nahoře, paní?“ otázala se Sára.

Paní Hillová ani nevzhlédla. „Co?“

„Ten kramář. Je ještě nahoře u našich dam? Myslela jsem, že touhle dobou už bude mít rozprodáno.“

Paní Hillová se netrpělivě zamračila, jednu hroudu rosolu pleskla na talíř manželovi, další Sáře. „Cože?“

„Ona si myslí, že viděla kramáře,“ řekla Polly.

„Já jsem ho opravdu viděla!“

„Neviděla. Je to jen tvoje toužebné přání.“

Pan Hill zvedl bledé oči od talíře a šlehl jimi po obou děvčatech. Umlčel je; Sára píchla do nakládaného vepřového, Polly s pocitem, že dosáhla vítězství, si do široce rozesmátých úst strčila mohutné sousto. Pan Hill stočil zlověstný pohled zpět ke svému talíři.

„V domě nikdo takový není,“ řekla paní Hillová. „Naposlady tu byla dneska dopoledne paní Longová.“

„Já myslela, že vidím nějakého muže. Myslela jsem, že sem přichází po cestě mezi ploty.“

„To musel být nějaký nádeník.“

Pan Hill si dal kus rosolu do úst a ve snaze co nejlépe zužitkovat svoje řídké zuby mlel čelistí jako kráva. Sára se snažila vůbec si ho nevšímat – nevšímat si pana Hilla, ano, tenhle úkon bylo nutno provádět při každém jídle. Nejradši by řekla: Kdepak, to nebyl žádný nádeník, nemohl být. Vždyť ho viděla! A také slyšela, jak si hvízdal tu slaboučkou, nezachytitelnou melodií. Představa, že to třeba byl jeden z těch vyzábých tuláků nebo nějaký šouravý dědek, na kterého narazíte, jak dřepí na přelízce a v puse žmoulá fajfku... ba ne, s tímhle se Sára nemohla smířit.

Ale měla dost rozumu, aby tváří v tvář mlčení pana Hilla, nadurděnosti paní Hillové a Pollyině touze být za každou cenu v opozici nijak neprotestovala. Když však paní Hillová uviděla, jak je Sára zklamaná, obměkčila se; natáhla ruku a zastrčila jí pod čepec uvolněný pramen vlasů.

„No tak, sněž si večeri, holčičko.“

Sářin úsměv byl chabý a rychle zmizel. Ukrojila si kousíček huspeniny, pomazala ho hořčicí a ještě křenem, pak na ni pleskla trochu černého másla, napíchla kousek nakládaného ořechu a celé sousto si opatrně vložila mezi rty. Žvýkala. Hmota připomínala šunku, byla rosolovitá, obsahovala rozplývající se kousky mozečku a houževnatá vlákna líček a tu a tam nečekane kus čehosi chrupavého. Polkla a honem to zapila slabým pivem. Na dnešku je dobrá jediná věc: že už brzy skončí.

Po večeri zůstaly Sára s paní Hillovou a Polly sedět, mlčíce vyčerpáním, a podávaly si mezi sebou kelímek s husím sádlem. Sára vydolovala bělavou hrudku a nechala ji změknot mezi prsty. Vetřela si sádlo do rozedřených rukou, pak skrčila prsty do dlaní. I když pokožka ještě bolela, už zase byla vláčná a nepukala.

Pan Hill z laskavosti srdce umyl v přípravně nádobí od večere, byť poněkud bez úspěchu; slyšely šplouchání vody, rachot a řinčení. Paní Hillová trnula obavami o porcelán.

Později pan B. zazvonil z knihovny, ať mu přinesou kus koláče a madeiru, takže se pan Hill nakvašeně probral z dřímoty a odšoural se obsloužit pána. Asi za hodinu paní Hillová odnesla z knihovny talířek s drobtý a potřísněnou sklenku a Sára posbírala ze salonu nádobí po dámách a na cinkajícím podnosu ho snesla do přípravný. A měli hotovo. O pracích dnech mohlo nádobí od večere počkat do zítřka. O pracích dnech se Sára nedokázala soustředit ani na knihu, kterou si naposledy vypůjčila od pana B. Místo toho měla od něj vypůjčený výtisk *Kurýra* a kvůli paní Hillové

četla tři dny staré zprávy nahlas; noviny už změkly od několikerého rozkládání a skládání a tiskařská čern se jí v rukou namaštěných husím sádlem rozmazávala. Potichu – aby nerušila spící dítě ani klimbajícího starce – předčítala, jak se rýsují nové naděje na rychlé vítězství ve Španělsku, jak je teď Bonaparte v nevýhodě a záhy bude zastaven ve skoku. Tento příměr v ní vyvolal představu války jakožto tance, při němž se generálové drží za ruce a točí se spolu v kole. A pak se ozval hluk.

Sára spustila noviny. „Slyšela jste to?“

„Ech?“ zeptala se paní Hillová a zamrkala, jak užuž začínala dřímat. „Co je?“

„Nevím. Nějaký hluk zvenčí. Zkrátka něco.“

Pak tlumené zaržání a rány a dusot koní, které ve stáních cosi vyrušilo.

„Myslím, že je někdo venku.“ Sára noviny odložila a zvedla spícímu dítěti hlavu opřenou o kolena.

„To nic není,“ řekla paní Hillová.

Polly se posadila zpříma, ale prakticky se neprobudila. Pan Hill cosi zamumlal, zamrkal a náhle se postavil, hladě si bradu. „Co se děje?“

„Něco jsem slyšela.“

Všichni chvíli naslouchali.

„Třeba jsou to cikáni...“ řekla Sára.

„Co by tady chtěli?“ otázal se pan Hill.

„No, třeba koně.“

„Cikáni koně znají – měli by víc rozumu.“

Znovu nastražili uši. Polly si se zavřenýma očima opřela hlavu Sáře o rameno.

„To nic. Nejspíš krysa,“ řekla paní Hillová. „Macek už ji naučí móresům!“

Sára přikývla, ale nepřestávala naslouchat. Pollyin dech se opět ztišil, tělo ochablo.

„Tak dobrá,“ řekla Sára. „Do postele!“

Když si Sára rozevřela šňěrování u korzetu, do komůrky se pod závěsy i přímo skrze řídkou látku vloudilo měsíční světlo. Ve spodní košilce drapérie odhrnula a vyhlédla přes dvůr na obrovský, žlutý měsíc, který visel nad stájem. Jasně bylo skoro jako ve dne; budovy tiše stály, v oknech tma; nikde se nic nehýbalo. Určitě žádní cikáni, dokonce ani kradmé cupitání kryš.

Nebyl to ten kramář? Třeba si tady na noc ustlal a za svítání se vytratí, než to někdo zjistí. S prázdným tlumokem vyrazí na nějaký trh či do venkovské fabričky doplnit zboží. To musí být něco, takový život! Být hned tady, hned zas onde, nikdy se nezdržet ani o chvíli déle, než se člověku chce, a putovat po úzkých cestách a širokých městských ulicích, snad až k moři. A zítra? Kdo ví: mohl by být ve Stevenage, či dokonce až v Londýně.

V průvanu začaly ze svíce stékat kapky. Sára sfoukla plamínek, zatáhla závěs a vplížila se do postele vedle Polly, která ve spánku hřála. Sára ležela a dívala se na zatažené okno; dneska v noci ani oka nezamhouří, tím si byla docela jista – když venku tak jasně svítí měsíc a ona ví, že je tam asi i ten kramář. Ale protože byla mladá, od půl páté byla na nohou a dřela jako mezek, přičemž teď odbýjela jedenáctá, netrvalo dlouho a začala tiše oddechovat a hroužít se do spánku.

KAPITOLA 11

Jakékoliv jednání s úskočnými záměry je opovržením hodné.

Mohou být rádi, že ho získali. Takto se vyjádřil pan B., když poskládal a odložil noviny. Teď, když válka ve Španělsku vyžaduje, aby tolik tělesně schopných mládenců vstoupilo do řad námořnictva, je zkrátka a dobře o muže nouze.

Nouze o muže? opakovala tu větu Lydia a úzkostně propátrávala obličej sester. Doopravdy je to tak? Že by v Anglii docházeli muži?

Její otec obrátil zrak k nebesům; Sára mezitím užasle vykulila oči na paní Hillovou: do domácnosti byl přijat nový sluha! Mužský! Proč se jí o tom dosud nezmínila? Paní Hillová, která si tiskla k hrudi kávoový koflík, pohled opětovala a zavrtěla přitom hlavou: Pssst! Já nic nevím a ty se nepovažuj ceknout! A tak Sára jen lehce kývla a semkla rty; upřela opět pozornost k tabuli a zdvořile nabídla stolujícím studenou šunku. Všechno se v pravý čas objasní, ale nemá smysl se vyptávat. Nemá smysl vůbec něco říkat, pokud člověka přímo nevyzvou. Nejlepší je být vůči těmto hovorům hluchý jako pařez a budit dojem neschopnosti udělat si na ně vlastní názor.

Slečna Mary nabodla servírovací vidlicí plátek šunky. „Papá nemluví o tvých nápadnících, Lydie – nemám pravdu, papá?“

Pan B. maličko uhnul, aby mu mohla paní Hillová nalít kávu, a řekl, že o nápadnících skutečně nemluvil. Zdálo se, že nápadníků má Lydia v zásobě stále víc než dost. Leč pracujících mužů se vskutku začínalo nedostávat, což byl

důvod, proč toho mládence přijal tak nahonem – při těchto slovech vrhl omluvný pohled na paní Hillovou, která ho mezitím obešla a dolévala šálek jeho manželce –, ačkoliv to nevyšlo přesně na den svatého Michala, což je kvartální den, kdy se služebnictvo zpravidla najímá a propouští.

„Doufám, že proti tomuto ukvapenému činu nic nenamítáte, paní Hillová.“

„Velice ráda to slyším, pane. Pokud je to slušný chlapík.“

„To je, paní Hillová, o tom vás mohu ujistit.“

„A kdo to je, papá? Nepochází odněkud z těch domků? Známe tu rodinu?“

Než pan B. odpověděl, zvedl k ústům koflík. „Je to poctivý mladík z dobré rodiny. Má vynikající doporučení.“

„Pokud jde o mne, já jsem nesmírně ráda, že nás bude vozit v kočáře vzhledný mladý muž,“ řekla Lydia, „poněvadž když sedí na kozlíku pan Hill, vždycky to budí dojem, jako bychom si vycvičili opičáka, oholili ho a na hlavu mu dali klobouk.“

Paní Hillová poodstoupila od stolu a odložila kávovou konvici na bufet.

„Lydie!“ pronesly Jane s Elizabeth jednohlasně.

„A co? Vždyť tak vypadá – samy to víte. Je jako chápan, ta opice, kterou si z Londýna přivezla sestra paní Longové.“

Paní Hillová sklopila oči k talířku se vzorem smuteční vrby; byl sice prázdný, ale po obvodu na něm zasychala šmouha od vajíčka. Tři droboučké postavičky však stále přecházely droboučký most a droboučká loďka se plazila jako škvor přes porcelánové moře a všechno bylo klidné, neměnné, dokonalé. Vydechla. Slečna Lydia jí nechtěla ublížit, to ona nikdy nechce. A přestože se vyjádřila neomaleně, měla pravdu: tato změna byla opravdu vítaná. Pan Hill totiž zcela náhle zestárl. Loni v zimě dostal zabrat: dlouhé jízdy, čekání pozdě v noci, zatímco dámy tančily nebo hrály karty. Prochládl do morku kostí a po návratu se u krbu třásl celé

hodiny a dech mu v prsou chřestil. Plesy a večírky během nadcházející zimy by ho dočista zničily. Pohledný mladík, který bude řídit kočár a dá do kupy dům, ten by mohl být jen k užitku.

Slyšela, jak paní Bennetová právě s potěšením sděluje manželovi a dcerám, že v nejlepších domácnostech obsluhují rodinu a hosty výhradně muži, poněvadž je obecně známo, že jim panstvo vyplácí vyšší plat a odvádí za ně více na daních, jelikož všichni zdraví silní chlapíci jsou zapotřebí na polích a v armádě. Až se rozkřikne, že Bennetovi mají v domě hezkého mládence, který obsluhuje u stolu a otevírá dveře, zavládne mezi sousedy náramné pozdvižení a úžas.

„Jsem si jista, že by vám naše dcery měly být neobyčejně vděčné, že jste nám dopřál možnost těšit se takovým výhoda, pane Bennete. Jak jste ohleduplný! A jak se, pěkně prosím, ten chasník jmenuje?“

„Jeho křestní jméno zní James,“ pravil pan Bennet. „A příjmení má velice obyčejné: jmenuje se Smith.“

„James Smith.“

To promluvila paní Hillová; její slova sice zazněla jen o málo hlasitěji než vydechnutí, ale přece jen je bylo slyšet. Jane zvedla šálek a napila se; Elizabeth povytáhla obočí, nespustila však přitom oči z talíře; paní B. vrhla na hospodyně kvapný pohled. Sára pozorovala, jak hrdlo paní Hillové zalévá ruměncem; že se hospodyně třeba jen na okamžik takhle zapomněla, bylo cosi nevídaného a zvláštního. A pak pan B. polkl a odkašlal si, čímž mlčení prolomil.

„Jak už jsem řekl, je to jméno dosti obyčejné. Chtěl-li jsem vám zajistit jeho služby, byl jsem nucen jednat poněkud nakvap, což je důvod, proč jsem vás neinformoval již dříve, paní Hillová. Raději bych tu záležitost s vámi byl probral předem.“

Hospodyně, tváře zrůžovělé, dala úklonem hlavy najevo, že to bere na vědomí.

„Protože podkrovní byty pro služebnictvo obývá vaše maličkost, váš manžel a služky, řekl jsem mu, že by mohl spát nad stájemi. Další praktické záležitosti ohledně domácnosti mu sdělte sama.“

„Děkuji vám, pane,“ zamumlala.

„Dobrá.“ Pan B. si rozložil noviny a opět se za nimi schoval. „Takže vyřízeno. Jsem rád, že jsme si to ujasnili.“

„Ano,“ pronesla paní B. „Copak věčně neříkáte, Hillová, jak by se vám tady hodil další pár rukou? Ulehčí vám to práci, vidíte? Ulehčí to práci vám všem.“

Mávnutím tučné ručky paní zahrnula do tohoto označení Sáru a hned nato i ostatní domácí personál: pana Hilla, který dřepěl v kuchyni a čistil krb, a Polly, jež právě v této chvíli dupala po zadním schodišti s náručí mokrých tureckých ručníků a škaredila se přitom.

„Měli byste být panu Bennetovi velice vděční za jeho šlechtnost, tím jsem si jista.“

„Děkuji vám, pane,“ pravila Sára.

Ačkoliv ta slova pronesla tiše, paní Hillová po ní střelila pohledem; na chvíličku se zadívaly vzájemně do očí.

„Děkuji vám, pane,“ řekla paní Hillová.

Paní Bennetová si na zbytek muffinu namazaného máslem pleskla další lžičku džemu, strčila sousto do úst a dvakrát žvýkla, načež pronesla s plnou pusou: „To bude všechno, Hillová.“

Pan B. zvedl oči od novin: podíval se na manželku a pak na hospodyni.

„Ano, mockrát děkuji, paní Hillová,“ řekl. „To bude pro tuto chvíli všechno.“

KAPITOLA III

*Když se pan Bennet oženil,
pokládal zprvu za zbytečné šetřit...*

Sára vynášela z pokoje Bennetových nočník; cestou k úzkému zadnímu schodišti přešla odpočívadlo. Kráčela opatrně, odvracejíc hlavu. Naštěstí jen moč, žádná strašlivá polotekutá hromada tuhých výkalů.

Venku lilo jako z konve a díky mladým dámám, které špatné počasí uvěznilo na celé dopoledne, se po domě rozléhal hluk. Seshora se ozývaly zvuky, jak Mary cvičila na klavír – Sářinu necvičenému sluchu to připadalo vcelku příjemné, hodně not v rychlém sledu a většinou se zdálo, že jsou to ty správné –, Lydiin smích, dupot a vzteklý výbuch chudinky Kitty – „V tomhle domě je hrozně moc lidí! Hrozně moc!“ –, Elizabethina výzva ke smíru, pak Janeina chlácholivá slova a nakonec konečně na chvíli ticho. Olej na rozbouřené vodě, příkrývka na hořící oheň, ano, to byla Jane.

Sára sešla do přízemí a minula otevřené dveře do haly, když vtom z knihovny zaslechla tlumené brumlání hlasu pana B.; často mluvil sám se sebou anebo spíš s nějakou knihou. Říkával, že tohle je jediný způsob, jak si v tomhle domě slušně popovídá.

Těsně za vchodem do haly se Sára zarazila v půli kroku: teď zazněl jiný hlas. Jako by odpovídala kniha, s níž pan B. rozprávěl. Byl to ženský hlas, velmi ztišený, takže se nedala zachytit jednotlivá slova, Sára však ihned poznala, kdo to mluví. Byla to paní Hillová. A mluvit nepřestávala.

Sára o krok ustoupila a obhlédla halu. Dveře do knihovny byly zavřené. Lesklé dřevě, naleštěný mosazný knoflík –

všechno bylo jako vždycky a tak, jak se patří. A přece se zdálo, že jsou ty dveře zavřené jaksi obzvláště významně.

Nočník jí těžkl v rukou. Zvenčí slyšela svist deště a kapání vody z okapových žlabů a paní Hillová stále mluvila a mluvila, tiše, naléhavě, vytrvale, zatímco samotná slova zůstávala znepokojivě nezřetelná. Špehovat za dveřmi byl kardinální hřích, to vštěpovala Sáře a Polly při zácviku sama paní Hillová, ale pokušení bylo příliš silné. Sára tedy postavila nočník na holá prkna, vyklouzla z chodby pro služebnictvo a se zatajeným dechem se kradla halou.

S rukou na chladném dřevě dveří do knihovny naslouchala. Stále ještě neslyšela, co si říkají, jenom to, že spolu rozmlouvají – takže je vlastně ani nešpehuje, ne? A paní Hillová mluvila a mluvila a čím déle mluvila, tím to bylo podivnější. Pan B. vám sice půjčil knížku, ale nechtěl slyšet, co si o ní myslíte. Poděkoval za službu, kterou jste vykonali, ale ani se vám nepodíval do očí. Jak je možné, že mu má toho paní Hillová tolik co říci? A proč – a to je právě ta opravdická záhada – proč jí vůbec dovoluje mluvit?

Pak se cosi změnilo. Dvě slova, která pronesl pan Bennet: *Můžete jít*, dovtípila se Sára. Po špičkách uháněla halou pryč a proklouzla otevřenými dveřmi do chodby pro služebnictvo. S bušícím srdcem se sehnula pro nočník a ohlédla se směrem, odkud právě přiběhla. Jenomže paní Hillová se neobjevila. Zato z knihovny se ozýval zvuk, jako když zkvasí zázvorové pivo, vyrazí z láhve zátku a pění, dokud nevystříká všechny přebytečné bublinky: proud řeči paní Hillové. Sára vytřeštila oči: jak je možné, že se tak zlobí? *Jak si vůbec troufá?*

A pak – Sára div neupustila nočník, takže ho musela pevně chytit – pan Bennet paní Hillovou jednoduše neposlal pryč, ale místo toho jí skočil do řeči a začali mluvit jeden přes druhého, jejich hlasy se proplétaly a sílily a zničehonic umlkly, načež následovalo zuřivé syčení, jež v tu ránu

ztichlo, jako když člověk přestřihne nit. Zaduněly kroky, šátrání po vnitřní straně dveří a knoflík se otočil. Ale Sára se mezitím vytratila postranními dveřmi a už je za sebou zavírala a vyrážela do deště; neviděla tedy, jak paní Hilllová vychází z knihovny, zavírá za sebou dveře a s prudce se vzdouvající hrudí, která zápolí s pevným šněrováním korzetu, zůstává chvíli stát, aby se uklidnila.

Zatímco se Sára vzdalovala od domu, slyšela, že Mary dál cvičí na klavír a mezi Kitty a Lydií vzplanula další malicherná hádka, takže Jane a Lízinka za chvíli znovu zasáhnou; na Sáru padal hustý, vydatný déšť. Přešla šterk, s námahou zabrala za dveře záchodu a naklonila se do té studené páchnoucí budky, aby obsah nočníku vylila jednou z děr do žumpy. Všechno bylo jako vždycky, až na to, že všechno bylo jinak.

Sedmiletá Sára, zarmoucená, samotinká na celém světě, vzhledla k paní Hillové, důležité osobě, která měla čistou zástěru a bílý čepeček a velikánskou kuchyň. Paní Hilllová vyhnala ze dveří tajemníka místní farnosti a zabouchla za ním dveře a řekla, že to zase udělali kozla zahradníkem, a pak přitáhla pro Sáru stoličku ke kuchyňskému stolu a v hezké porcelánové misce s modrým okrajem jí nabídla mléko s nadrobeným chlebem, které posypala strouhaným cukrem. Potom si sedla a přihlížela, jak se Sára krmí. Plachá Sára, která přišla přímo z chudobince, misku bleskurychle vyjedla. A paní Hillová, pomlaskávajíc a vrtíc hlavou, tudíž prohlásila, že to, jak ty ubohé děti nechávají hladovět, je hotový zločin, vzala misku a znovu ji naplnila chutným chlebem a sladkým, smetanovým mlékem a znovu ji přistrčila Sáře a navrch nastrouhala cukru ještě víc.

A kvůli této druhé misce mléka s chlebem a cukrem a kvůli všem laskavostem, jež paní Hilllová prokázala Sáře a později také Polly – když k nim Polly přišla, i ona měla oči jako

talíře a hlad jako vlk –, tohle si tedy rozhodně nezasloužila. Ať už špehování za dveřmi hřích je, anebo není, Sára věděla, že už to nikdy neudělá – nic dobrého z toho nemůže vzejít.

KAPITOLA IV

...na scénu vstupuje komorník...

Z úvah Sáru vytrhl zvuk přicházející z protější strany dvora: jako když se přesouvá starý nábytek a dřevo se šoupe po kamenné dlažbě – zvuk podmalovaný slaboučkým hvízdáním. Mezitím přestalo pršet a ten nový chlapík se s vervou pustil do vyklízení půdy nad maštalí. Melodie připadala Sáře povědomá, ale nedokázala ji najisto pochytit. Třepotavě jí prolétla kolem uší jako můra a byla ta tam.

Ne že by úkol, na němž pracovala, vyžadoval obzvláštní péči. Ruce měla po lokty v břidlicové výlevce v přípravně; na olovené nádrži na vodu se srážela pára, z kohoutku odkapávalo a voda na nádobí byla šedivá, studená a mastná. Polly utřela stoh talířů a nesla je do kuchyně; Sára slyšela, jak si přitahuje stoličku a škrábe se na ni, aby dosáhla na police a mohla tam talíře položit. A po celou dobu Sára ve skutečnosti myslela na muže ve stájích.

Zkušeností s muži měla pramálo. Vidala pana Hilla: byl starý a sešlý a nebylo na něm nic zajímavého ani poutavého. S panem B., který zde byl koneckonců jediným skutečným představitelem mužského pokolení v tělesném slova smyslu, neměla mnoho co do činění. Od chasníků z hospodářství si držela odstup; bylo vlídnější vůbec si jich nevšímát než jim věnovat vůbec nějakou pozornost – člověk jim řekne *Dobré ráno*, a oni se začnou červenat a něco brblat a třou si ruce o kalhoty a civí přes pole do dálky, jako by na obzoru zahlédli něco kromobyčej zajímavějšího.

Pánev od vajec klesla hluboko do dřezu; Sára pozorovala, jak se bílek pod vodou bělá a odmáčí. Jane to s muži uměla – tedy s urozenými pány. Jeden z nich jí dokonce psal básně. Jak se dá mužský k něčemu takovému přimět?

Inu, Jane způsobně seděla a usmívala se, a když s ní dotyčný mluvil, s hlavou na stranu mu naslouchala a vždycky vypadala dost spokojeně, že s ní mluví, a požádal-li ji o tanec, šla s ním do kola. Jane však byla vážně moc roztomilá – vlastně byla účinná krasavice – a jednala s *pány*, nikoli s muži. Obvyčejná holka jako já, pomyslela si Sára, by s takovým přístupem u obvyčejného mužského špatně pochodila. Vypínat ramena, usmívat se, naklánět hlavu... Kdepak, jediné džentlmen má tolik volného času, aby mohl věnovat celé hodiny tomu, že láká ženu z ulity.

Sára pohlédla na svoje bolavé, nafialovělé prsty a na zplihlé záhyby šatů v barvě žluči. Zvedla ruce a přičichla k nim: mastnota, cibule a kuchyňské mýdlo. Tenhle pach ji určitě zahaluje, kamkoliv se Sára vrtne – tedy pokud to není něco ještě horšího. Neměla vůbec pocit, že by byla hezká, spíš naopak.

Zvedla pánev od šunky a potopila ji do dřezu. Bubliny se vyhrnuly přes měděné okraje a natekly dovnitř.

„Tohle je hotovo?“ zeptala se Polly.

„Ano, vezmi si to.“

Elizabeth... Pokud jde o jednání s pány, byla z jiného těsta – byla stvoření podstatně aktivnější. Sára to viděla u obědů i při slavnostních večerích, kde se hrály karty a ona podávala toasty s ančovičkami. Elizabeth byla vždycky připravena pustit se do... jak se tomu říká?... no, *do duchaplné konverzace*. Byla jasnooká, chytrá a hezká, takže mladí pánové koktali a pýřili se, kdežto staří se usmívali a přáli si být o polovic mladší a o chlup důvtipnější.

Sára se zahryzla do zbytečku nehtu. Na tenhle styl se vůbec necítila.

Kolem Lydie a Kitty – Sára se občas snažila brát je coby dvě samostatné osoby, ale místo toho viděla jedno stvoření se čtyřmi končetinami, dvěma hlavami a haldou šatů a stůžek –, tedy kolem Kitty a Lydie se muži pořád jen rojili. Pohazování kadeřemi, smělé pohledy, to nebylo těžké napodobit, a poněvadž kolem nikdo nebyl, Sára si to rovnou vyzkoušela. Ty dvě se vrhaly po každém svobodném muži, který jim zkrížil cestu, což se stávalo příčinou pořádání hlučných karetních partií a tanečních večírků. Jejich metoda od děvčete nevyžadovala nic víc než nadšení, kuráž a nezdolné přesvědčení o vlastní důležitosti. Ale ruku na srdce: nač to bylo? Každý muž, ať už pán nebo kmán, by jistě váhal, zda má svůj osud spojit se ženou, která už koketovala se všemi muži z okolí.

Sára zvedla měděný kastrolek na mléko, naklonila ho a sledovala, jak po něm její odraz šplhá nahoru a dolů: hlava jako pulec, zužující se tělo – bobtnající tělo, scvrklá hlavička. Pak si kastrolek dala blíž k očím a pozorovala se ve vypouklém dně. Když si připadáte jako vyždímaný hadr na nádobí, není dobré se na sebe koukat.

Ani z Mary si Sára nemohla vzít příklad: Mary byla ještě střípaté pískle, mládě neopeřené.

Pak tu byli pan a paní B. Manželská láska. Z toho naprosto nic nekouká. Paní neměla pro manžela vůbec pochopení; vytrvale na něj podnikala frontální útoky, ačkoliv už někdo věděl, že je lépe brát to trochu oklikou a vyhýbat se překážkám.

Co se týče porozumění mezi pohlavími, lepším příkladem byli Hillovi. Paní Hillová se k manželovi chovala klidně a mírně, pan Hill byl vůči ní vždycky zdvořilý a ve všech materiálních záležitostech se jí podřizoval; poddajnost a úctu vůči své manželce vyžadoval též od ostatních. Sára svého času po straně oba dva častovala mnoha příkrými slovy, avšak nikdy neslyšela, že by jediné příkré slovo padlo mezi

nimi. Snad to takhle vypadá, když už jsou lidi v manželství celou věčnost: život se usadí jako voda v rybníce a plyne bez vášně.

Uvědomila si, že je docela sama a nemá příklad, jímž by se mohla řídit.

Nevymyslela nic lepšího – připadalo jí to mile prosté –, než že by se měla chovat příjemně. Ostatně slyšela, jak slečna Elizabeth říká, že příjemné, zdvořilé a vstřícné chování se vždycky považuje za nejlepší.

Takže řekne: „Dobré ráno.“ Pro začátek.

Otřela zamlžené okno a vyhlédla ven. Bylo po dešti, slunce stálo nízko. Zlaté světlo ulpívало na vlhké dlažbě, až kameny oslnivě zářily. A támhle byl on, šlachovitý, prostřední výšky, rukávy košile vykasané a holá předloktí osmahlá, při práci se pohyboval příjemně svižně. Hádala, že košili měl původně bílou, ale teď byla obnošená došeda; dlouhé tmavé vlasy si stahoval dozadu do copánku. Tohle všechno postřehla prostřednictvím pocitu rozkoše, který ji zaplavil.

„Polly!“ křikla. „Polly, pojd' se kouknout!“

Polly sešla ze schodu oddělujícího kuchyni od přípravný a utírala si přitom ruce. Obě se svorně opřely o výlevku a zíraly ven skrze flíček otřeného skla na zamlženém okně.

„No teda...“

Sára vzala Polly kolem pasu. Děvče jí položilo hlavu na rameno.

„Tak tuhle práci,“ řekla Sára, „už odted'ka dělat nemusíme.“

V němé blaženosti sledovaly, jak ten nový zametá dvůr.

Když vyšla z domu krmit drůbež – upravila si čepeček, štípla se do tváří, zuby si přešetila cípem zástěry –, slyšela ho, jak přechází nahoře nad stájemi. Neměla by do stáje zajít a houknout na něj nahoru *Dobré ráno*? Třeba by se podíval, nebo dokonce i slezl dolů, takže by mu mohla poděkovat za to, kolik těžké práce vykonal, a on by musel

nějak odpovědět a tohle už by samo o sobě bylo skoro jako rozmluva.

Z domu přichvátala paní Hillová; Sára se podívala na mísu se zbytky pro kuřata a pak zvedla oči k hospodyni. Nedomýšlela si vymyslet žádnou výmluvu, proč tu okouní. Avšak paní Hillová měla příliš napilno, než aby si všímala Sárina lelkování. Přes ruku jí visela halda starého šatstva; za sebou vlekla sušák na prádlo. Hodila ho na zem a začala zápolit s jeho dřevěnými paprsky.

„Mám vám pomoci, paní Hillová?“

„Já to zvládnou, děkuju ti, Sáro.“

Paní Hillová odložila šaty na kamennou lavičku, pak z hromady vzala kabát. Roztřepala ho, obrátila a bedlivě jej přitom prohlížela. Opět s ním mávla a přehodila ho přes horní paprsek sušáku. Jakmile uviděla, že Sára okolkuje, prohodila: „Ale kuřata je třeba nakrmit, slečinko! No tak šup!“

Po zbytek dopoledne Sára courala přes dvůr v jednom kuse. On přece nemůže trčet v podkroví stájí celý den, říkala si, jednou přece vylézt musí, a až vyleze, ona mu řekne: „Dobré ráno“ a on taky odpoví: „Dobré ráno“. Ona mu pak poděkuje, že za ně zametl dvůr, a on řekne: „Není zač,“ a pak to půjde dál a dál a bude to.

Ale jestli se objeví až v půli dne, ona ho propase. Ucítila však vůni čerstvého vápenného mléka a čas od času zaslechla pohvizdování.

Odpoledne se táhlo jako ovčí střívko. Napadlo ji, že by mohl přijít přes dvůr do kuchyně poprosit o hrnek čaje. V duchu si říkala, zda by mu ho neměla rovnou donést, jenomže to by musela žádat paní Hillovou, ať čaj uvaří, a přípravy na oběd jsou právě v plném proudu a paní Hillovou by nijak nepotěšilo, kdyby se musela uprostřed toho shonu zastavit jen proto, aby přistavila na sporák konvici.

Sára krájela fenykl, čichala sladkou, čistou vůni anýzu, přední zuby zatínala do rtu a hloubala přitom o náhodách,

konkrétně o náhodách v souvislosti s čajem; paní Hillová kuchala kapra, kocour se k ní lísal a otíral se jí o kotníky; hodila mu vnitřnosti. Polly mezitím rozdmýchávala měchem oheň, sledující, jak dřevo olizují plamínky a létají z něj jiskry. Slyšely, že dole ve sklepě dusá sem tam pan Hill a vybírá víno. Paní Hillová se chopila nože a začala z boku ryby oškrábávat mléčně stříbrné šupiny. Náhle jí ruce strnuly.

„Jablečný koláč!“

„Jablečný koláč?“

„Docela jsem na něj zapoměla!“

„Já myslela, že bude ten angreštový.“

Sára viděla, že se peklo včera večer; vlastníma rukama angrešt třídila a čistila. A dívala se, jak paní Hillová strouhá na bobule cukr.

Hospodyně mávla rukou umazanou od ryby. „Měl být jablečný, a já na to zapoměla jako na smrt.“

„Jak to tedy uděláme, paní Hillová?“

„Utíkej nasbírat jablka. Já zadělám těsto.“

Sára vyskočila a namířila si to ke dveřím, než si Polly stihla uvědomit, co se děje, a nabídnout se, že do sadu zaskočí místo ní.

„Kolik potřebujete?“

Paní Hillová se podívala na svoje ruce a snažila se počítat na prstech – jeden, druhý. Patrně ji však rozptylovalo, jak červené a silné má ruce a jak se jí blyští masnotou z ryby, poněvadž jí počty moc nešly.

„Prostě natrhej tuhle ošatku plnou, však víš, vezmi odrůdu Pippin, z těch se dobře peče a budou zralá. To bude stačit.“

Sára si rozvázala zástěru a ze spodní police u dveří vyškubla galonovou ošatku. Už byla napůl ze dveří, když za ní paní Hillová zavolala: „A děkuju ti, holčičko. Sama nevím, co to se mnou dneska je.“

S ošatkou pod paží Sára vyrazila z dusna a zmatku vyhráté kuchyně do podzimního chladu. Loudala se okolo vrat

do stáje, kde se ve vzduchu vznášela zrnka prachu a vůně vápna. Horní půlka vrat byla otevřená. Zdálo se, že ve stáji je teplo; postřehla lesklý bok kaštanové klisny a slunce deroucí se dovnitř okénkem vysoko v podstřeší. Po novém sluhovi pořád ani památky.

Pomaleji už nohy ani táhnout nemohla. A on stejně ven nevyšel.

Žebřík byl opřený o jabloň. S hlavou a rameny mezi listím se natahovala pro těžké zardělé ovoce a brala všechny plody, na které snadno dosáhla, aniž hloubala o tom, jak jsou veliké a zralé. Jakmile měla ošatku plnou, slezla dolů, sukně stále vykasané. Spěchala k domu a držadlo koše měla přitom zaháknuté za spojené paže. Jablka se takhle možná trochu potlučou, ale beztak se nestihnou zkazit.

V okamžiku, kdy rázovala ze strany kolem stáje, s košem, který ji bouchal do stehén, a s pocitem, že se jí naskýtá další příležitost, nový sluha obcházel stáj zepředu a tlačil před sebou těžce naložený trakař. Když z protějších stran obcházeli roh, srazili se a trakař sekl Sáru přes holeň. Přidržel ošatku a sluha klopýtavě zastavil, svíraje držadla trakaře.

Stanuli si tváří v tvář. Ona měla oči dokořán, rty pootvřené, on rozčuchané vlasy. Mezi nimi stál náklad uleželého smrdutého hnoje, z něhož se v podzimním chladu kouřilo.

„Omlouvám se!“ řekla.

Poodtáhl trakař, pak si shrnul vlasy z očí. Jeho pokožka měla barvu čaje, oči byly světle oříškové, žíhané sluncem. Cívil na její sukni, tam, kde ji uhodil.

„Nebolí to?“

Kousla se do rtu, zavrtěla hlavou. Vlastně to bolelo.

„Já vás neviděl...“

„Měl byste dávat lepší pozor.“ Cítila horký pramínek tam, kde jí z holeně tekla krev. „Málem jsem upustila jablka.“

„Ach ano,“ řekl. „To vidím. Jablka.“

„Ba. No, opravdu byste měl –“

„Takže jestli jste v pořádku...“ Pohodil hlavou: „Dostanu se tudy do zeleninové zahrady?“

Přisvědčila. Ještě o krok s trakařem popojel a pak ho stočil kolem ní.

„Tak dobrá. Díky.“

A byl pryč, odrachotil za roh; vesta mu plandala, kalhoty měl v pase volné jako pytel od mouky, podrážku jedné boty zpola utrženou. Vida, tohle je tedy ten hezký, poctivý mladík. Tohle je ten náramný přínos do domácnosti! Podle toho, co Sára viděla, nebyl přínosem vůbec žádným. Úplně k ničemu.

„Taky vám přeju hezké odpoledne!“ houkla za ním.

Holeň Sáře krvácela, přes černou přízovou punčochu prosvítala červeně. Nebyl to vlastně šrám, jen škrábanec, kůže byla modře zhmožděná a mokvala krví. Ale punčochu roztrženou neměla, což ji dvakrát nepotěšilo. Totiž kdyby jí byl zničil i punčochu, mohla by si dovolit být poněkud ostřejší. Spustila sukně.

„Konečně jsem se seznámila s tím novým chlapíkem, paní Hillová,“ řekla.

„Nepovídej!“ Paní Hillová, které perlil na čele pot, mínila vepřové sádlo s moukou, ale při Sářiných slovech toho nechala. „Příjemný hoch, řekla bych.“

„Naběhl do mě jako beran. S trakařem plným hnoje.“

„A neutíkala jsi náhodou taky?“

„Utíkala. Potřebovala jste přece ta jablka, ne?“ Ukázala významně na holeň. „Poranil mi nohu.“

„Nemohla bys je i oloupat, co myslíš?“

„Vážně to bolí.“

„No nepovídej!“ Paní Hillová se pořád ještě ani nepodívala.

„Asi mi upadne noha.“

„To je ale hrůza!“

„Bimbá se mi jen na kousíčku chrupavky.“

„No, to nevadí.“

Sára se zvedla ze židle a okázale dokulhala ke kuchyňskému stolu. Vzala loupací nožík. Teprve tehdy k ní paní Hillová zvedla oči; hřbetem ruky si otřela čelo a udělala si na něm hutnou šmouhu od mouky.

„Ale není ti nic, Sáro, zlatíčko moje?“

„Ne. Jemu taky ne. Což se nedá říct o jeho hlavě. Vsadím se, že to je jediný důvod, proč jsme ho dostali. Proto není ve službě u nějakého hraběte ani nebojuje ve válce. Protože ho nikdo jiný nechce. Nikdo ho nechce, poněvadž je to hňup, co má obě ruce levé a ohrožuje všechny lidi v okolí.“

Paní Hillová šlehla po Sáře varovným pohledem.

„No...“

„Sáro! Neopovažuj se svalovat vinu na jiné, když si za to můžeš sama!“

Sára vzala jablko a zapíchla do něj nůž. Odkrojila nepravdělný pruh slupky a se stisknutými rty sledovala, jak se kroutí na vydrhnutém stole. Všecičko se pokazilo. Takhle to vůbec nemělo být.

KAPITOLA V

*Nedovedu si představit, jaké přednosti
by mohl mít Londýn oproti venkovu...*

Paní Hillové se James Smith zašel představit do kuchyně už před několika hodinami, jak po něm žádal pan Bennet. Přejela ho dlouhým zkoumavým pohledem. Byl hubený. Hodně hubený. Pod kůží mu zřetelně prosvítala lebka, člověk viděl rýsující se okraje očních důlků, hranu čelistní kosti i kloub čelisti u ucha. A byl špinavý: nehty měl černé, vlasy mastné, do kůže i do šatů se mu zažral nádech šedi. A jeho šaty vypadaly, jako by je ukradl z mnoha prádelních šňůr. Měl plnovous – sice zanedbaný a rozčuchaný, ale v každém případě to byl plnovous. Tenhle muž byl jistě na toulkách už nějakou chvíli.

„Co mám udělat nejdřív, madam?“

Z kamen vzala konvici a pohodila hlavou směrem k přípravně.

„Dejte se trochu do pořádku.“

Horkou vodu z konvice nalila do výlevky a z kohoutku připustila studenou; dala mu odřezek mýdla, lněný ručník a hřeben, pak donesla břitvu pana Hilla a obtáhla ji na řemeni. Na odkapávací síto položila nůžky na nehty.

V kuchyni vydrbala stůl solí a prostřela na něj chléb, máslo a sýr; slyšela, jak muž supí a cáká. Když si nad dřezem vyhrnul rukávy, paže měl jako překroucená lana, nic než kosti a svaly. Období mezi dvěma zaměstnáními mu dalo zjevně zabrat.

Sedla si k prostřenému stolu a čekala. Vyšel po schodu z přípravní, z vlhkých vlasů mu dosud kapala voda. Vousy

oholil a pleť pod nimi měl bledou a jemnou. Po stísněném prostoru kuchyně, plném překážek, zábran, změti stoliček a židlí a necek a krbového náčiní a pekáčů, se pohyboval dost nemotorně. Zdálo se, že je z těch, kdo se pod střechou necítí zcela volně.

„Co je třeba udělat teď, madam?“

Přitáhla mu židli ke stolu. Podíval se na ni.

„Sednout si.“

Nalila mu do hrnku čaj, vedle postavila džbáněk s mlékem a na kraj talířku položila hrudku cukru. Ukrojila chléb a sýr, pak zamířila do spíže a uřízla pár plátků šunky. Když to před něj všechno naskládala, dosud neodtrhl oči od hrnku; čaje se zatím ani nedotkl. Kousal se do rtů, rozpukaných a oloupaných.

Usedla naproti němu. „Vy nepijete čaj?“

„Ne, já –“

„Chtěl byste radši mléko?“ Odsunula svou židli od stolu. „Anebo máme pivo. Nechcete korbek piva?“

„Ale ne, já čaj obvykle piju, o to nejde.“ V očích se mu zračily rozpaky; těkal pohledem po místnosti.

„Tak o co jde?“

„Jde o to, že jsem si ho nezasloužil. Nejdřív bych měl pracovat.“

„Ne,“ řekla. „Tady to chodí jinak. Tady se nejdřív najíte.“

Teprve pak na ni upřel jasný pohled.

„Tady pro vás bude vždycky přichystané jídlo. Snídaně, oběd a čaj. Najíte se a pak budete pracovat,“ řekla. „A už si tím nelamte hlavu.“

Usmál se a celý se proměnil: jakmile zmizely rozpaky, roztál a vyhlížel mladistvě. Vzal kousek cukru a odložil ho, pak zvedl hrnek a upil.

„Je dobrý,“ řekl. „Děkuju vám.“

„Vy nerad cukr?“

„Mám ho rád. Ale nevezmu si ho.“

Přistrčila mu talíř se šunkou a sledovala, jak mu ohryzek na hrdle putuje dolů a potom zase nahoru. Zapíchla nůž do másla; i máslo k němu posunula blíž. Namazal si chléb, na máslo položil šunku a sýr, krajíc zlomil vejpuľ a zakousl se do něj. Když dojedl, už měla pro něj nachystaný štědrý řez angreštového koláče a nádobku s hustou žlutou smetanou, ze které trčela lžička.

„Jen si dejte,“ pobídla ho.

Zvedl k ní oči. Vzápětí zavrtěl hlavou a tiše se zasmál.

„Co je?“

„Nic. To jen tak. Děkuju vám.“

Nabral lžičkou ovoce a pustil se do jídla. Když dojedl první kus, dala mu další. A pak ji napadlo, že ten člověk pořád ještě vypadá hladově, a přistrčila mu celý zbytek koláče.

„Napadlo mě...“ začala, zatímco on prstem sbíral ze stolu drobty, „že se pan B. nezmiňoval, kde jste předtím pracoval.“

„No, kde se dalo.“

„Jste zdaleka?“

„Ani ne. Ale byl jsem všude možně.“

„V soukromé službě?“

„Tak nějak. A u koní. S koňmi to opravdu umím.“

„Inu,“ pronesla po chvíli, když bylo jasné, že se dalšího vysvětlení nedočká, „a teď jste tady.“

„Ano.“

„A to je dobře.“

„Ano,“ odpověděl. „A moc vám děkuju, madam, za to dobré jídlo.“

„Paní bude stačit. Doufám, že tady budete šťastný.“

Vzala hrnek, kde zůstala u dna trocha spařených čajových lístků, i prázdný talíř a navršila je na podnos od koláče. Vstala od stolu.

„Jsme rádi, že vás tady máme.“

„Ale co teď, paní? Do čeho bych se měl pustit?“

„Mohl byste si jít vyklidit tu místnost nad stájemi.“

Utřel si ústa a vyskočil.

„Uslyšíte, jak odbíjejí hodiny na kostelní věži,“ řekla. „Ve čtyři se vraťte. Budete s panem Hillem obsluhovat u oběda.“

Kývl.

„A ještě něco... nemáte ještě nějaké jiné oblečení?“

Mrkl na svou plandavou vestu a vytahané kalhoty, pak k ní vzhlédl; úsměv. Zavrtěl hlavou.

„Něco vám najdu.“

„Jste velice laskavá.“

„Až přijde čas, paní B. už vás ošatí, ale budete potřebovat něco slušného na všední den. V livreji kydat hnůj nemůžete.“

„V livreji?“

Přítakala. Zašklebil se. Neubránila se úsměvu.

„Tak dobrá,“ řekla. „Pusťte se do toho.“

Když odešel, paní Hillová ztěžka vystoupala na půdu. Propletla se mezi starými přepásanými kufry, truhlami a kracbicemi, jež byly označeny dívčími přízvisky, která už dávno pozbyla platnosti, a pečlivě natištěnými jmény hochů vypravujících se do školy. Ometla prach, odstranila pavučiny, rozepjala přezky na řemenech a odklopila víka, čímž rozvířila oblaka prachu. Vytahovala košile a noční prádlo, z nichž už dávno někdo vyrostl, probírala se úzkými, nemoderními pánskými obleky, zvedala kusy šatstva ke světlu, odhadovala jejich velikost i to, jak moc jsou zvětšelé, a vzpomínala na dávné časy, kdy svým nositelům padly, kdy byly posledním výkřikem módy a nosily se ostošest.

V kuchyni panovalo horko, nový koláč se pekl a ryba pobublávala v měděném hrnci; dveře byly dokořán, aby průvan vyhnal zvířený prach. Polly vylezla na stoličku a sundala z police porcelán; Sára narovnala na táč sklo, zatímco pan Hill bedlivě zkoumal stříbro – vraštil přitom obočí a zvedal vidličky ke světlu. Jednu přidržel Sáře před očima: mezi hroty ulpěla jakási krusta.

„Moc se omlouvám, pane Hille. Už se to nestane.“

Zavrtěl hlavou, pak na vidličku plivl a cípem vesty ji vycídl do uspokojivého lesku.

„Kde je ten nový?“ zeptala se Polly.

Paní Hillová zvedla oči a podívala se směrem k oknu.
„Zrovna sem jde.“

Tiše proklouzl kuchyňskými dveřmi. Tmavé vlasy měl učesané a stažené dozadu, nastrojil se do úzkého hnědého kabátu, černých kalhot pod kolena a přízových punčoch. Vyhlížel velmi slušně a upraveně, jeho oděv měl však starodávný střih jako z portrétu nějakého džentlmena, namalovaného před třiceti lety.

„Júúú!“ řekla Polly. „Vypadáte jako duch!“

Zahrabal do vzduchu přízračnými prsty; začala se chichotat. Pan Hill ho přišel zkontrolovat – oprášil mu klopou a kývl.

„Dobrá,“ pravila paní Hillová. „To zvládnete.“

Má to být prostý oběd v rodinném kruhu, sdělil mu pan Hill a poskytl mu jednoduchý úvod do umění, jak uspořádat nože a vidličky, talíře jídelní i servírovací, odlivky a sklenice, takže než se společnost sejde, James bude schopen všechno rozestavět na ubrus způsobem, který nikoho neurazí.

Mlčel jako zařezaný. Napodoboval pana Hilla, sledoval každícké hnutí jeho rukou v bílých rukavicích a pokaždé, když po něm stařík loupal očima, aby se ujistil, že je nováček v obraze, přikyvoval. Mezitím prostírali, aby bylo všechno nachystáno, až se rodina usadí ke stolu.

Potom o půl páté pan Hill vyšel do haly dát zvonkem signál, že se podává oběd. Po celém domě se začaly otevírat a zase zavírat dveře, ozýval se klapot kroků a hlasy oživené očekáváním dalšího z chutných jídel paní Hillové.

Oba muži i se Sárou, která měla Jamesovi při tomto prvním pokusu pomoci, nesli do jídelny nádobí, a kdyby Sára

nesvírala terinu s pórem na másle, zatahala by Jamese za copánek – jak svůdně se mu pohupoval na zádech! –, jen aby ji vzal nějak na vědomí.

Viděla však, že paní Bennetová už se na něj dívá se značným uspokojením. Zatím toho ještě moc nevykonala, jenom postavil na stůl omáčník, aniž pocákal ubrus či do někoho štouchl, a paní už se rozhlíží po shromážděných členech rodiny, aby se kochala jejich obdivem, jako by říkala: *Jen se koukněte, jak šikovného mládence jsme si zaopatřili!* Sára musela přiznat, že oproti těm venkovským balíkům, kteří museli příležitostně u tabule vypomáhat, James představuje jisté zlepšení, nic víc ale přiznat nehodlala. Sice má pěkné ruce a nehty čisté a upravené, ale to z něj ještě nedělá londýnského šviháka.

Když bylo služebnictvo propuštěno, paní B. velmi okázale pronesla: „Děkuji vám, Jamesi.“

Když Sáru v hale nikdo neviděl, obrátila oči v sloup. Nejdřív pan B., potom paní Hillová a teď i paní B.: proč jsou z něj všichni tak paf? Vždyť jedině, co je na něm pozoruhodného, je fakt, že je to mužský. A pod padesát a s hezkýma rukama.

„Tak jak se vám tu líbí, pane Smithi?“

„Ještě ani nevím.“

Prosmýkl se kolem ní a už se nesl dlouhými kroky pryč. Musela poskočit, aby mu stačila.

„Hádám, že po tom, nač jste zvyklý, vám budeme připadat velice nudní.“

Neodpověděl.

„Pochybují, že tady narazíte na něco zajímavého.“

Došli ke dveřím do kuchyně. Otevřel je, pak ustoupil stranou a dal jí přednost. Dokonale ji to vyvedlo z míry. Už se jí dařilo pěstovat si vůči němu silnou rozmrzelost a zamýšlela v tomto duchu pokračovat, dokud si ho upřímně nezoškliví. A teď byla nucena protáhnout se kolem něj a kývnutím mu

poděkovat a uvážit, jak dalece už se vůči němu chová nepříjemně a zda by byl ochoten jí to odpustit, anebo ne. Její rozpaky ovšem nebyly natolik intenzivní, aby jí zabránily znovu si do něj rýpnout: „Řekla bych, že vám sotva budeme stát za to, abyste s námi ztratil slovo.“

Teprve teď se na ni zadíval. Před jeho pohledem neuhnula a povytáhla obočí. Pak se zprudka otočila a rázovala pryč, pomáhat Polly s prostíráním kuchyňského stolu. Alespoň se jí povedlo upoutat jeho pozornost. Byla překvapená, jak málo ji to uspokojilo.

Pan Hill odříkal modlitbu a pustili se do oběda.

Polly Jamese sledovala zpod sklopených víček: jedl, jako by každé sousto považoval za tak důležité, že je nutno brát ho s veškerou vážností a úctou. Je opravdu zajímavé, pomyslela si Polly, že jí zrovna takhle, ačkoli většina mužů jeho stavu se krmí, jako by přikládali uhlí do pece či házeli seno podávkami do stodoly.

Paní Hillová mu podala chléb, máslo a sůl a neustále mu dolévala slabé pivo.

„Můžeme dostat ještě mléko, paní Hillová?“

Paní Hillová přistrčila Sáře džbáněk; Sára dolila Polly a pak i sobě řídké modravé podmáslí. Polly si toho ani nevšimla – tak jí učaroval nový sluha. Zírala na něj, kladla mu otázky, dychtivě kývala při každé odpovědi.

Kde se všechno naučil, že je tak šikovný?

Už takovou práci kdysi dělal.

Jenomže Polly chtěla vědět, co přesně dělal a kde.

Paní Hillová jí utála řeč.

Řekl, že mu to nevadí a že Polly je chytré děvče, načež se začervenala a usmála a na chvíličku se přestala vyptávat. Pracoval prý na statku a pak jako podkoní v zájezdním hostinci a též jako sluha v domě zhruba stejně velikém, jako je tehle.

„Ale ve kterém domě? Tedy: komu ten dům patřil? Třeba ty pány známe – třeba k nim Bennetovi jezdívají na návštěvu.“

Ten dům samozřejmě nebyl nikde v sousedství; statek ležel až za vzdálenými kopci; hostinec, kde pracoval jako podkoní, se nacházel pár mil za Ashworthem. Všechno to bylo těsně mimo dosah, všimla si Sára; všechna místa, o kterých se zmínil, ležela trochu moc daleko, než aby mezi jeho předchozími zaměstnáními a tím, které získal nyní zde, na Longbournu, mohla existovat nějaká spojitost či aby měli společné známé.

Po tomhle Sára odjakživa toužila: po něčem – čemkoliv –, co by narušilo poklid, odvedlo její pozornost od zvuků odporného žvýkání pana Hilla a zachránilo ji před vyhlídkou na další bezduchý večer a vlastní monotónní předcítání ze třísvazkových románů a tři dny starých novin. Ale teď na Longbourn přivandrovala změna a Polly na ni čumí jako tele a paní Hillová té *změně* v jednom kuse dolévá, ba dokonce i pan Hill se usmívá a mrká na ni a pak zase plaše odvrací oči, zatímco Sára, skleslá, s pocitem, že si jí nikdo nevšímá, si přeje, aby tahle *změna* i se svými tmavými vlasy, oříškovými očima a kůží barvy čaje na Longbourn vůbec nikdy nebyla přišla.

Když Sára nazítří ráno klopýtala do kuchyně, v patách Polly, jež se mátožně vlekla tři kroky za ní, cítila se ještě sklesleji. Teplá záře osvětlovala schodiště, holé stupně a zdi vymalované zelenou klišovou barvou, mastné krůpěje kanoucí ze svíčky a Sářinu rozpraskanou ruku, která svíci držela, tmavou pokožku se zaschlou krví a skvrnami oznobenin, jež si nesmí škrábat, i když ji tak svědí.

První povinnosti: nanosit otop a vodu, vymést krb a načeranit rošť a pak si důkladně vydrbat ruce od černidla a sazí, než se pustí do řádné každodenní práce. Venku už na ni čeká železný rumpál – radši by tahala z ohně horké uhlíky.

Polly si sedla za stůl a opřela si líc o složené paže. Ačkoliv byla Sára také ospalá, chopila se smetáčku a užuž se chystala, že předřepne a vymete popel, ale najednou se zarazila. Krb byl čistý, rošt se leskl, v jasném ohni praskalo čerstvé dřevo. Honem se podívala na koš: byl plný polen.

Někdo vstával brzo.

Teď vodu. Naklonila se do přípravný pro vahadlo. Otevřenými dveřmi dovnitř padlo světlo svíce a odrazilo se od vnitřních stěn dřevěných věder. Skrčila se a sáhla si: prsty nahmataly vlhkost. Když se napřímila, otřela si ruku o zástěru, pak zamířila k nádrži na vodu a přiložila ruku k olověné stěně. Ucítila chladnou váhu vody, tlačící na kov. Někdo dal do pořádku ohniště a nanosil vodu – nádrž naplnil až po okraj.

Šotek hospodářiček. Nápomocný potouchlý skřet. Na Longbournu ještě nikdy žádného neměli.

„Polly!“

Jenomže Polly mezitím v kuchyni zase usnula s hlavou na pažích a s obličejem zakrytým kučerami. Sára, ruce v bok, se rozhlížela po místnosti. Na okamžik byla docela v koncích. Poněvadž přinejmenším na maličkou chvílku neměla co dělat. Někdo jí ušetřil celou hodinu – jako by ji dostala darem.

Chňapla starou pláštěnku, která visela u zadního vchodu, a vyrazila ven, do peprně chladného jitra. Přehodila si plášť přes ramena a šmátrajíc prsty po šňůrkovém zapínání vyšla na dvůr a dál přes louku; namrzlá tráva praštěla a na špičkách střevíců ulpívalo jíní. Vyklouzla postranní branou a vyšla na silnici; v živém plotě hopsali a pípali ptáčci. Vhroužila se do modročerného lesa a pak opět vycouvala do hvězdnatého rána. Rukávy jí visely přes ruce; vyhrnula si límec a zabořila do něj bradu – starý samet byl cítit zatuchlinou. Šla tam, kde se cesta přehoupávala přes hřeben vrchu a sbíhala se s honáčkou stezkou.

Honácká stezka hodně pamatovala. Vedla podél hřebene a neměla upravený povrch ani tvar – kdepak štěrky, kdepak příkopy. Honácká stezka, to byl zkrátka pruh trávy, nakrátko sešlapané procházejícími stády. Ten otevřený prostor a výhled odsud byly okouzující: člověk viděl věže, vesnice, lesy a háje na míle daleko, dohlédl až k hladké ploše vzdálených kopců. A Sára věděla, že kdyby se tudy dala a šla dost dlouho, skončila by v nejpřednějším ze všech měst světa, což bylo pro ni samo o sobě zázrak. Londýn představoval všechno, co jen si člověk uměl představit – i leccos dalšího, co si ani představit neuměl.

Ovinula si paže kolem těla. Ozval se křik kolihy. Slunce se šinulo nad vrchy, barvic modré ráno do oranžova. Zabečela ovce; jehně odpovědělo. Stíny se vinuly jako stuha; na lučinách a na stromech teď bylo vidět zeleň. Kdesi dole v údolí zakokrhal kohout a ve vzduchu utkvíval závan kouře z hořícího dřeva. A na Longbournu by měl někdo nabrat vody do konvice a postavit ji na sporák, protože zanedlouho se budou všichni domáhat čaje. A Sára mohla stěží očekávat, že by šotek myslel i na tohle, ať už je nápomocný sebevíc.

Když se po stezce vracela, dům byl dosud potměný, okna lesklá, slepá. Na šňůře viselo několik cích; mezi tkanivem živého plotu probleskovalo bílé plátno. A Sára cítila, jak se v ní cosi nepatrně hnulo: viděla nyní samu sebe, jak stojí u zavěšených šňůr a pozoruje záblesk pohybu, jehož původkyní se při chůzi podél živého plotu stala.

Kdepak kramář, to se rozumí, teď to věděla: byl to James Smith.

Predevčírem určitě scházel po honácké stezce dolů jako ona teď. A ten hluk v maštali tehdy večer ztropil taky on, vplížil se dovnitř, vlichotil se koním, stejně jako se vlichotil kdekomu – našel si pěkné teplé místočko a uvelebil se tam na noc. A než ho ráno někdo přistihl, nějak se mu podařilo vetřít se k panu B. Proč se dal za takových okolností pán

přesvědčit, aby ho zaměstnal, už si Sára domyslela: bezpochyby zde hrála roli hospodárnost – šlo o obchod natolik svůdný, že pan Bennet nedokázal odolat.

Jenomže to mělo háček: přišel-li James Smith po honácké stezce, nemohl přijít z onoho domu za Ashworthem, o kterém mluvil, ani ze statku za kopci. Mohl přijít odkudkoliv. Mohl přijít z Londýna. Z místa ležícího přes půlku světa.

Když oknem zběžně nahlédla do kuchyně, svítil tam oheň; Polly ještě spala s hlavou opřenou o paže. Sára slyšela pana Smithe chodit po stáji. Vážně by už měla jít dovnitř, zburcovat Polly a pustit se do práce. Místo toho však zamířila ke stájím a stanula na prahu; zadívala se na přívětivou scénu, kterou ozařovala zavěšená lucerna. Hřebelcoval klisnu a zdálo se, že ho ta práce baví a uklidňuje. Kůň postřehl nově příchozí jako první; obrátil k Sáře hlavu a upřel na ni velké vlahé oči, přičemž dloubl do Jamese, až muž zavrávorav a rozesmál se. Pak vrhl kvapný pohled směrem, jímž se klisna dívala, a jakmile uviděl Sáru, jeho tvář se uzavřela jako krabice.

„Děkuju vám,“ řekla přešlapujíc na prokřehlých nohou, paže ovinuté kolem těla. „Myslím jako za to, co všechno jste dneska ráno udělal.“

Obrátil se ke koni a pokračoval v hřebelcování. „To byla maličkost.“

„Tuhle práci dělávám já – a vlastně i Polly, jenže té se ráno hrozně těžko vstává. Tak je to.“

„Stejně jsem vzhůru. Nerad lelkuju.“

Ani se na ni nepodíval.

Přimáčkla si paže k tělu ještě těsněji. „Co tady děláte?“

Ustal v práci. „Cože?“

„Chci říct: proč jste zrovna tady? Chci říct, že být vámi, s tímhle bych se nespokojila. Schovávat se tady jako štika ve stojaté vodě... Sotva vědět, že žiju...“

Srovnal si hřebelec v dlani, upravil řemen vedoucí přes hřbet ruky. Oči nezvedl.

„Onehdy jsem vás viděla jít po stezce. Byl jste to přece vy, ne?“

Strnul a otočil se k ní. Zase ji omráčily ty světle oříškové oči, osmahlost jeho ošlehané pleti.

„Odkud jste přišel?“ Ztišila hlas. „Určitě jste cestoval. Byl jste i v Londýně?“

„Do Londýna je to odsud jen asi dvacet mil, víte?“

Začervenala se, koplá podpatkem boty s pevnou špičkou. Vrátil se k práci.

„Nevím, co si mám o vás myslet,“ řekla.

„Prosím vás, nenamáhejte se s tím. Radši to ani nezkoušejte.“

Udělala čelem vzad a oddupala do kuchyně. Tenhle člověk předváděl tak rozčilující směsici vlastností – ochota pomoci, zdvořilost a nevlídnost –, že si o něm skutečně nedokázala udělat jasný obrázek. Jedním si však byla jista: lhal. Nebyl tím, za koho se vydával. Aťsi tady na Longbournu obalamutil kdekoho, jí bulíky na nos všet nebude. Ani na minutu!

KAPITOLA VI

*Její životním cílem bylo vyvdat dcery
a mezitím se utěšovala návštěvami a novinkami...*

Šatna paní Bennetové: její nejsoukromější svatyně, útočiště, kam se mohla stáhnout před naléhavými povinnostmi rodinného života; místo plné vybouleného čalounění a girland a polštářů a portiér a tureckých koberečků; místo, kde se hromadily zřídka nošené šaty, odložené šály, spencry, pláštěnky a čepce; místo páchnoucí zteřelými okvětními plátky růží a okrášlené pruhovanými a květovanými tapetami; místo, kde byla každá volná plocha zaneřáděná tolika porcelánovými tretkami, kolik jen si dáma dokázala ze své apanáže opatřit, a kde se nacházely všemožné papírové květiny a obrázky z mušlí a ozdobné svitky a vyšívané obrazy a malby na porcelán, kterými ji zásobily mrštné prstíky jejích dcer – a na tohle všechno nyní sedal prach, všechno se to rozsypávalo, loupalo a dohánělo spořádané, měkké srdce paní Hillové málem k šílenství.

Hospodyně byla povolána, aby s paní domu prodiskutovala jídelníček na další týden, a jakmile si – jako vždy – vstúpila do paměti požadavky ohledně koroptví, paštik a ragú, měla by se odebrat do kuchyně a pustit se do hnětení chlebového těsta, které tam nechala kynout. Místo toho ji však paní B. zdržela u sebe v šatně a přinutila vyslechnout nářky, jež se – jako obvykle – týkaly neschopnosti pana B. docenit nezbytnost čehosi, co mělo pro jeho manželku zásadní význam. A jelikož se zdálo, že pan B. sotva vnímá její hlas, natož pak závažnost jejího sdělení, rozhodla se, že s ním onu věc již nebude dále řešit. Namísto toho si postěžovala paní Hillové.

Paní Hillová neměla v povaze soucitně pokvokávat a záhat, přestože z dlouhé zkušenosti věděla, že veškerá snaha uvést tuto místnost do pořádku je zcela marná. Cípem zástěry oprášila vykládanou skříňku a vzápětí otřela prach z police, kde skříňka ležela. Ze židle zvedla zmačkané večerní šaty se skvrnami od žlutku a roztřepala přeleželé záhyby.

„Ach, nechte toho, Hillová.“

„Jenom je pověším –“

„Pověsíte je? Ale kde, nakonec byste to začala věšet všechno. Nenamáhejte se s tím! Odrbaný starý hadr!“

Paní Hillová šaty prohlédla: neuteklo děvčatům něco? Žluté hedvábí jí klouzalo mezi prsty. Neviděla žádné skvrny, odpárané lemy ani povytažené švy, žádné viditelné díry. Připadalo jí, že šaty jsou v stavu, v jakém se po posledním praní navrátily do skříně paní Bennetové; u Gouldingových se podávala obzvláště řídká večeře. Jak děvčata nad těmi šaty nešťastně pomlaskávala! Jak je namáčela a mydlila a jak z hedvábí drhla fleky! Byla na ně hrdá, na ty svoje šikovné pradlenky. A cítila, že když šaty konečně vyčistily, i ony samy ze sebe měly radost a to bylo uspokojivé: začínaly být náležitě hrdé na vlastní práci, místo aby ji jen protrpěly, a přitom chtěly být úplně jinde.

„Musím dostat něco nového na sebe,“ říkala právě paní Bennetová. „No vážně, musím. A děvčata jakbysmet! Snad toho nežádám tolik, po všech těch letech, ne? Jen si ten hnusný hadr vezměte. Já už ho nechci.“

Paní Hillová si šaty pečlivě přehodila přes ruku; byly doby, kdy by se jí při pomyšlení, že bude vlastnit něco tak krásného, úplně rozbušilo srdce. Ale řekněte: nač by jí vlastně bylo žluté hedvábí a kanýry? Musela by šaty zkrátit a zabrat a stejně tak odstříhat všechny ty parádičky, jinak by jí při vaření mohly chytit plamenem. Takže to vlastně není ani tak dárek jako spíš další práce, což je to poslední, co může potřebovat.

„Je to opravdu hrozné, Hillová. Nemáte ponětí, jaké to je, být matkou a vědět, že vaše děti strádají nedostatkem otcovské péče.“

A nyní paní B. vydechla z hloubi plic a zvedla rozměklé tělo z uvolněné pozice, přičemž netrpělivě odmávla ruku, kterou jí nabízela paní Hillová. Přešla pokojík, až jí korzet skřípěl, a nasupeně vyhlédla z okna, ačkoliv bylo zjevné, že výhled na půvabný park dole její myšlenky neupoutává.

„A nejde jen o ten příští ples – budeme potřebovat nové šaty na dopolední návštěvy a na rodinné večere a na slavnostní obědy a na čaje a tak vůbec.“

Opřela se o okenní parapet a osušila si oči.

„Předpokládám však, že on to nedovolí. Pro tyhle záležitosti nemá špetku porozumění. Ano, podle mého se o ně nezajímá.“

Paní Hillová upírala zrak na široká záda své velitelky. Jestli hned nepůjde do kuchyně dodělat chléb, budou mít v tomhle týdnu místo chutného pečiva cihly. Jednu z dívek poslala sebrat vejce a druhou vyklepat koberec z haly – a obě se škaredily a remcaly. A James nahoře na Vysokém poli opravuje ploty a ona mu ve spižírně schovala džbán piva a říkala si, že mu ho tam zanese, ale jestli teď sebou trochu nehodí, nebude mít vůbec čas mu to pivo zanést, protože než se odsud dostane, James bude s prací hotov. Než se člověk naděje, bude třeba pustit se do přípravy oběda a pan Hill se bude domáhat čaje a nechat ho čekat na čaj moc dlouho není dobré.

Jenomže paní B. je smutná a potřebuje ji. Přistoupila k ní blíž a dotkla se jejího ramene.

„To mě mrzí, madam.“

Paní B. potřásla lokýnkami. „Pokud jde o něj, vždycky se najde něco naléhavějšího. Nějaký nájemce nezaplatí nájem. Jiný chce na statek osivo anebo něco opravit. Pořád je něco důležitějšího než já a potřeby mých nebohých děvčat!“

Paní B. se k hospodyni obrátila, vyhlížejíc zasmušile a vážně. Paní Hillová zjistila, že se její upracované ruce ocitly v sevření jemných dlaní.

„Nemohla byste se u něj za mne přimluvit, Hillová?“

„Pokud si to přejete, madam, udělám to, ale nemyslím, že by to k něčemu vedlo.“

„Ach ne, přece víte, že na něj máte vliv, Hillová. Jestli mu povíte, že je to nezbytné, dojde mu to. Když mu něco říkám já, myslí si, že to nestojí za pozornost. Ale vám sluchu popřeje. Mně nenaslouchá. Už ne.“

Paní Hillová odvrátila obličej. Na toaletce stála nádobka s pudrem a vedle se válela labutěnka; mahagonový povrch byl hustě poprášén drahým pudrem vonícím po levanduli. Už zde nebyly malé děti a žádné další ani nebudou – v tom tkvělo jádro celého neštěstí. Paní B. nedodala tolik potřebného dědice, což bylo zoufalé zklamání. A přece, napadlo paní Hillovou: když už je paní B. tak opotřebovaná všemi těmi těhotenstvími a porody, když už přišla o tolik zubů a vyronila tolik krve a břicho má tak vytahané, že jí visí u pasu jako žok, nepřináší jí alespoň určitou úlevu vědomí, že to má všechno za sebou a už nemusí celou tu kalvárii prodělávat znovu?

„Dobře víte, že je to pravda,“ pokračovala její velitelka. „Stačí jedno vaše slovo, a máme nové koště a nově pocínovaný hrnec nebo další svíčky, všechno, co si zamanete.“

„Věci okolo domácnosti, madam, nic víc.“

Paní Bennetová pustila její ruce.

„Ale tohle přece jsou věci okolo domácnosti! Tohle se týká nás všech! Domnívala jsem se, že mě jako žena pochopíte. Jenomže vy nejste matkou, takže nevíte, oč jde. Nemůžete rozumět tomu, co si kvůli svým děvčatům vytrpím. Pan Bingley se možná ožení, ještě než se na moje drahé dcery vůbec stihne podívat.“

„Pan Bingley?“

„Ach ano, vy jste o tom asi ještě neslyšela!“ Tvář paní Bennetové byla jako bouřlivý jarní den: víchr rázem odfoukl temné mraky a vysvitlo slunce. „Netherfieldské panství je konečně pronajato, víte? Když tady posledně byla paní Longová, řekla mi o tom. Do svatého Michala se nastěhují.“

„To bude mít paní Nichollosová co dělat, aby dala dům do pořádku.“

Paní Bennetová mávla rukou: trampoty paní Nichollosové neměly v porovnání s jejími vlastními vůbec žádnou váhu.

„Takže to chápete, Hillová. Nový nájemce je mladý pán – svobodný pán. Mladý svobodný pán *se solidním jměním*.“

Paní Hillová přešlápla z nohy na nohu; zalétla pohledem ke kanapíčku s poházenými polštáři, uvažujíc, že by se na ně sesunula. Mladý svobodný pán, který se přistěhuje do sousedství. To znamenalo nával vzrušení, chichotání a horečné činnosti mezi panstvem, znamenalo to zábavy, výlety – a fůru práce navíc pro služebnictvo.

„Ano. Takže děvčata *musejí* dostat nové šaty, aby se do nich někdo mohl zamilovat, a dostat je musím i já, aby bylo jasné, že jsme úctyhodná rodina hodná zájmu. Nepřipustím, aby nás pan Bingley přehlížel a považoval za nýmandy čistě proto, že máme málo oblečení. A tak si o tom musíte s panem Bennetem promluvit a trvat na tom, že ty šaty musíme dostat.“

Alespoň jim tentokrát pomůže James. Další pár rukou, mladý muž, který bude řídit kočár místo pana Hilla.

„Já tedy s panem Bennetem promluví,“ řekla paní Hillová. „Pokud si to skutečně přejete, madam.“

„Dobrá,“ odvětila paní Bennetová a opět sklesla na sofa; paní Hillovou nechala stát. „Jak to nejdřív půjde, Hillová. A nalijte mi dávku balzámu, ano? Nervy mám nadranc.“

Paní Hillová odzátkovala láhev, do poloviny naplnila sklenku a podala ji své velitelce, která upila a zavřela oči; už byla v klidu. Takhle ji paní Hillová opustila a plahočila se

zpátky dolů, do kuchyně. Chlebové těsto vykypělo z díže; bylo tuhé a zakulacené a viděla na něm známky po tom, jak se opřekot táhlo směrem vzhůru. Překlopila ho na pomoučenou desku stolu, nehty vyškrábala z díže, obrátila a znovu jím plácla o stůl, načež ho začala hníst a bouchat do něj pěstmi, až se kolem zvedala oblaka mouky; když se chvilku nato přišoural do kuchyně pan Hill, stačil mu jediný pohled, aby usoudil, že si o čaj radši říkat nebude, a místo toho si tiše přisedl k ohni a čekal, dokud si ho žena nevšimne.

Sára už tam jednou byla, kdysi před lety, ještě než k nim na Longbourn přišla Polly. U Bennetových měli zabíjačku a malou Sáru poslali s výslužkou: nesla sousedům šunku. Tenkrát byly vznosné sloupy Netherfieldu žíhané zelení a vlhkostí. Dveře otevřel vysušený komorník, jehož livrej byla prožraná od molů a pobryndaná zbytky jídel a jenž stál v chabě osvětleném vestibulu a mžoural na Sáru jediným zdravým okem – místo toho druhého měl mléčně bílou kouli – a pak se jí zeptal, či že je služebná; nakonec zatáhl za skřípající dveře, až se otevřely dokořán, a úklonou ji pozval dál.

Uvnitř byla zima a zvuky se rozléhaly ozvěnou a všude bylo plno tetelících se stínů: holčička kráčela chodbami, které lemovala zrcadla posetá hnědými skvrnami a bublinkami, okolo nábytku zahaleného do plachet a pokrytého vrstvou prachu. Šunka v plátěném zavinutí, kterou hýčkala v náručí jako nemluvně, byla těžká a studená. Komorník uvedl Sáru do salonu, pak si sám sedl na pohovku a sklonil hlavu, ústa otevřená, jako by ho krátká cesta ode dveří zcela vyčerpala.

Místnost byla zatuchlá a chladná a páchla po medikamentech, kafrovém dřevu a moči, ale rovněž po čemsi nasládlém; na karetním stolku se vršilo nesourodé čajové náčiní a v koutě stála uválená pohovka, kde leželo cosi, co zpočátku

považovala za uzlík šatstva, připravený ke správce. Jenomže ono se to pohnulo a obrátilo a pak se to na dítě i usmálo; zuby měla stařena černé.

„Nechtěla bys kus koláče, holčičko?“

Sára zavrtěla hlavou, položila šunku a začala couvat ke dveřím. Pak se otočila jako čamrda a uháněla strašidelnou chodbou pryč; obrovité přední dveře si s námahou otevřela sama. Zpátky na Longbourn škobrtavě utíkala, a když jí po míli došel dech, šla alespoň co nejrychleji, ohlížejíc se kvapně přes rameno. Ještě řadu dní se jí zdálo, že na ní ulpívá pach toho místa – sladkost rozkladu.

Dnes došla k Netherfieldu znovu. Už byla dospělá a tentokrát nesla místo těžké šunky elegantně stylizovanou pozvánku pro pana Bingleyho, v níž se Bennetovi dožadovali jeho společnosti u večeře v rodinném kruhu.

Když jí pod nohama skřípěl štěrk na příjezdové cestě, která byla uhrabaná, okopaná a zbavená plevele, zvedla oči k majestátní, doběla vydrhnuté kolonádě: tohle už zjevně nebylo sídlo, kde by sousedovu služku přijímali u hlavních dveří. Obešla dům po postranní cestičce, hledajíc vchod pro služebnictvo. Posuvná okenní křídla byla vytažená, aby svěží vzduch provoněl místnosti – uvnitř bylo všechno čerstvě natřeno, to Sára cítila. Zahlédla čistě bílé stropy, krycí potahy, zamlžené zrcadlo.

Mladé dámy a paní B. švitořily jen o něm, o tomhle panu Bingleym. Už měly příležitost trochu si s ním porozprávět, ale služebnictva se to moc netýkalo. Když se pan Bingley na Longbournu zastavil, pánové popíjeli v knihovně víno z Kanárských ostrovů a zhostili se tohoto úkonu s význačnou soběstačností. James evidentně zastával názor, že péče o Bingleyho koně – byl to impozantní černý valach – je pro něj spíše odměnou než urážkou.

Jenomže teď měli na krku tu večeři v rodinném kruhu a paní B. už začala zmatkovat kolem ryby a polévky, neboť

zhostit se s úspěchem takového podniku je samozřejmě náročnější, než když jde o večeri běžnou. Člověk musel udělat dojem, ale zároveň působit tak, jako by se o nic podobného nesnažil. Jídlo muselo být vynikající, a přitom bylo nutno zachovat zdání, že takhle večerívají den co den.

Co se týkalo vzkazu, paní B. si na něm dala ohromně záležet, pečlivě slovíčka kreslila na nejlepší papír, jaký v domě našli, vystrkujíc jazyk z koutku úst. Ohromně záležet si dala i paní Hillová: když James onen důležitý dokument přinesl ráno z jídelny, honem papírek sebrala z tácu, dlouze na něj šilhala a pak ho podala rovnou Sáře.

„Pospěš si prosím a nikde se necourej. Potřebuju tě tady, abys mi pomohla s koláči.“

Dveře byly malé a obyčejné – musel to být vchod pro služebnictvo. Když zatukala, nikdo neotvíral, takže jen vklouzla dovnitř a po zvuku zamířila do kuchyně. Zdálo se jí, že tady nejspíš najde někoho, kdo dopraví vzkaz dál, do rukou panstva. Už teď byla Sára rozčilená, a to ještě ani nemusela s nikým promluvit. Určitě bude vypadat divně, že s pozvánkou přichází místo lokaje služka. Co jen to paní Hillovou napadlo? K čemu mají pana Smithe, ne-li k tomu, aby ho jménem rodiny honili po kraji?

Sára se bokem protáhla létacími dveřmi do velké kuchyně. Nikdo si jí ani nevšiml. Místnost byla opravdu rozlehlá, bzučela čilým ruchem, který se vracel ozvěnou. Sára spatřila kuchaře v modrém kabátě, jak rázuje kolem kamen a nahlíží do hrnců; tři kuchtičky krájely cibuli a pórek; sluhové poletovali sem a tam. Omamně to tam vonělo hovězím a vínem a dušeným ovocem. Pak se okolo ní mihl komorník – vysoký, v pěkné livreji a napudrované paruce.

„Promiňte...“

Zastavil se a vrátil se k ní. Obličej měl dočista hnědý. Mrkla mu na ruce: nosil bílé rukavice, nemohla tudíž zjistit, zda

jsou také hnědé. Kousla se do rtu, opět vzhledla k jeho tváři – byl až bolestně hezký – a pak oči zase sklopila, protože takhle zírat, to bylo hrubiánství. Líce jí hořely; upřeně tedy civěla na vlastní nohy.

„Můžu vám nějak pomoci?“

Promluvil anglicky a způsobem velmi uhlazeným. Jelikož si netroufala podívat se mu do očí, zvedla pečlivě stylizovaný dopis od paní B. a mávla jím.

„Pro... Pro pana Bingleyho.“

„A počkáte si na odpověď?“

Kývla. On tam však jen stál, takže byla nucena znovu se na něj podívat. Nespouštěl z ní oči, tmavé jako černá káva; skoro se usmíval. Cítila, že jí tváře planou ještě víc.

„Velice rád vám ji sdělím.“ Uklonil se a byl pryč.

On je tedy to, čemu se říká černoch? I když je hnědý? Je tedy Afričan? Afričané však jsou vystínovaní inkoustem, polonazí a v řetězech. Jako na té plaketě, co ji viděla na chodbě na faře: *Copak nejsem člověk a tvůj bratr?* Ale tenhle chlapík v livreji byl bez poskvrnky, na kůži neměl ani čárku – jeho pleť byla nádherně hladká a čistá. Byl stěží tmavší než pan Smith nebo místní muži, když v srpnovém slunci pracují na poli. Jenomže jim ta hněd bleďne s příchodem zimy a vydrží jen pod límcem a vykasávanými rukávy...

Sára se přikrčila u zdi, aby se nikomu nepletla pod nohy. Vyšlapat nahoru do panských pokojů a zase sejit zpátky, to musí být pořádná dálka. Anebo se pan Bingley možná nemůže rozhodnout, zda se mu chce čelit večeri v rodinném kruhu u Bennetových. Omítka s vrstvou vápna ji studila do dlaní. Pozorovala okolní chvat a shon a byla ráda, že se po ní neřádá, aby se zapojila. Kuchař zastavil paní Nichollsovou, netherfieldskou hospodyni, a osopil se na ni; musel přijít s panstvem z Londýna, neboť tady v okolí se žádní kuchaři nevyskytovali – vládkyněmi kuchyně byly ženy. Paní Nichollsová se celá zmatená omlouvala a prosebně

rozvažovala rukama; Sára se dívala jinam, poněvadž paní Nichollsová by se nelíbilo, kdyby ji takhle někdo viděl.

Když se černý lokaj vrátil, třimal malý dopis, ledabyle poskládaný a zapečetěný, s neobratně napsanou adresou.

„Jen doufám, že na tuhle odpověď bude odpověď,“ řekl.

Sára nevěděla, co na to říci. Udělala pukrle a utekla.

„Takže on nepřijde?“

„Ani nebude doma!“ Oči vykulené nad tou vzrušující novinkou: „Odjíždí do Londýna!“

On si jen tak jede do Londýna, jako by o nic nešlo – jako by tohle člověk dělal každý den!

„Přiveze s sebou několik přátel na ten ples.“

„Takhle si rajzovat!“ mlaskla pohoršeně paní Hillová a pokračovala v látání punčoch. „A já jsem už objednala hovězí!“

„Bingleyovi mají na rajzování peněz dost,“ řekla Polly. „To povídají všichni. Slyšela jsem, že dědeček jede v cukru.“

„A že se na cukru dá nadělat peněz jako želez.“

James čistil příbory; Sára by mu měla být vděčná, že ji té dřiny ušetřil. Pociťovala to však jako urážku: copak už jim její práce není dost dobrá, a proto požádali toho nového, ať ji vykonává namísto ní?

„To musí být moc výnosný obchod,“ řekla paní Hillová. „Bez cukru se těžko obejdeme.“

„Mně by se líbilo jet v cukru,“ vzdychla Polly. „No jen si to představte!“

„Plavila by ses po moři,“ pronesl James a načrtl do vzduchu vidličkou trojúhelník, „na lodi až po okraj plné anglických pušek a železářského zboží. Pasáty by tě nesly na jih k Africe –“

Polly se vzrušeně usmála. Pak ale zamrkala. „Jaké železářské zboží?“

„Okovy a řetězy, hrnce, nože,“ řekl James. „V Africe se dá tohle všechno a samozřejmě i pušky vyhandlovat za lidi.“